

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ
Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.**

Διεύθυνση Οικιστικής Πολιτικής και Κατοικίας

Οδηγός προς Ο.Τ.Α.

*για τη
βιώσιμη ανάπτυξη
οικισμών και κατοικίας*

HABITAT II

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
Ε.Ε.Τ.Α.Α. Α.Ε.**

Μάρτιος 1998

Περιεχόμενα

Πρόλογος του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. κ. Κώστα Λαλιώτη

3

Εισαγωγή

4

Α. Επαρκής στέγη για όλους

6

Β. Βιώσιμη ανάπτυξη οικισμών σε έναν αστικοποιούμενο κόσμο

8

Γ. Ενδυνάμωση των Ο.Τ.Α. - Ανάπτυξη Συνεργασιών

13

Πληροφόρηση και επικοινωνίες

14

Βέλτιστες Πρακτικές

16

Διεθνής συνεργασία και συντονισμός

17

Θεσμικά Εργαλεία

18

Χρηματοδοτικοί πόροι και οικονομικά εργαλεία

19

Εφαρμογή και παρακολούθηση της HABITAT Agenda

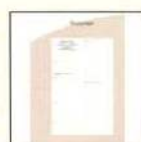
20

Παγκόσμιο Αστικό Παρατηρητήριο - Τοπικό Αστικό Παρατηρητήριο

21

Πρόγραμμα Αστικών Δεικτών

23

Παράρτημα

27

Χρήσιμες Διευθύνσεις

34

Πρόλογος

Είναι γνωστό ότι η δεκαετία του '90 σημαδεύτηκε από μια σειρά Διεθνών συνδιασκέψεων και συγκεκριμένων πρωτοβουλιών του Ο.Η.Ε. με θέματα που σχετίζονται με το Περιβάλλον, τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, τις Φυσικές Καταστροφές, τους Οικισμούς και τις Πόλεις κ.α.

Στόχος των συνδιασκέψεων αυτών υπήρξε η έγκαιρη ενημέρωση της Παγκόσμιας Κοινότητας πάνω στα σοβαρά προβλήματα που απειλούν τον Πλανήτη μας ιδιαίτερα κάτω από τις σημερινές κοινωνικοοικονομικές συνθήκες που διαμορφώνονται.

Ιδιαίτερα στο χώρο των οικισμών και των πόλεων, τα προβλήματα συνδέονται με την ανεργία, τις περιβαλλοντικές συνθήκες, την κυκλοφοριακή συμφόρηση, τις κακές συνθήκες στέγασης ενός σημαντικού μέρους του πληθυσμού και της αυξανόμενης φτώχειας.

Είναι γεγονός ότι οι προσπάθειες που καταβάλλονται όπως και τα προγράμματα δράσης, που υιοθετούνται για την επίλυση των προβλημάτων αυτών δίνουν ασφαλώς λύσεις σε αρκετά από αυτά. Όμως η συνολική αντιμετώπισή τους απαιτεί νέους τρόπους δράσης μέσα από τη συνεργασία των φορέων που αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Ακόμα απαιτούν τη συνεχή και ενεργή παρουσία του «ευαισθητοποιημένου» Πολίτη που θα πρέπει να υιοθετήσει Αστικά πρότυπα ζωής και συμπεριφοράς έτσι ώστε να συμβάλλει και ο ίδιος στη διαμόρφωση μιας αειφόρου ανάπτυξης για τον Πλανήτη, για κάθε χώρο, για κάθε Περιφέρεια, για κάθε Πόλη και Οικισμό.

Το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων ως αρμόδιος φορέας για την Προστασία του Περιβάλλοντος και για το Σχεδιασμό Βιώσιμων και Ανθρώπινων Πόλεων και Οικισμών, έχει αναλάβει μια σημαντική πρωτοβουλία για την υποστήριξη της προσπάθειας αυτής έχοντας ήδη διαμορφώσει το Εθνικό μας Πρόγραμμα Δράσης της δετίας με συνεργασία των φορέων που εκπροσωπούνται στην **Εθνική Επιτροπή HABITAT**. Επιδιώκουμε αυτό το Πρόγραμμα Δράσης να αποτελέσει ένα κατευθυντήριο πλαίσιο στρατηγικής και ιεραρχήσεως δράσεων για την ενεργοποίηση και τη συνεργασία όλων όσων αναπτύσσουν δραστηριότητες και έχουν ευθύνη στον τομέα του σχεδιασμού και της ανάπτυξης των Πόλεων και των Οικισμών της Χώρας. Θέτουμε ως προτεραιότητα να δημιουργηθούν στις Πόλεις και τους Οικισμούς οι προϋποθέσεις και οι όροι για την κατοχύρωση και ενίσχυση της κοινωνικής και της παραγωγικής συνοχής τους και για την ανάδειξη της περιβαλλοντικής και πολιτισμικής ταυτότητάς τους.

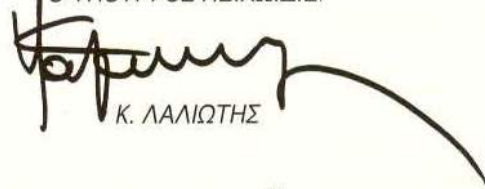
Η Πολιτεία έχει χρέος να διαμορφώσει και να προωθήσει τον απαιτούμενο ολοκληρωμένο στρατηγικό σχεδιασμό. Όμως για να είναι αποτελεσματικές οι παρεμβάσεις, η υλοποίηση του Σχεδιασμού πρέπει να στηριχθεί στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α) μέσα από τις νέες θεσμοθετημένες αρμοδιότητές τους, σε συνεργασία με όλες τις ενδιαφερόμενες κοινωνικές ομάδες και την ενεργό συμμετοχή των Πολιτών.

Η παρούσα Έκδοση αποσκοπεί στην ενημέρωση των Ο.Τ.Α. πάνω στα θέματα και τις προτεραιότητες που θέτει η HABITAT AGENDA για Πόλεις και Οικισμούς με ανθρώπινο πρόσωπο, με συνοχή και ασφάλεια, με ισονομία και ποιότητα ζωής.

Επίσης αυτή η Έκδοση συμβάλλει στην καλύτερη κατανόηση των δυνατοτήτων και του ρόλου που έχουν οι Ο.Τ.Α. για συγκεκριμένες δράσεις που υπηρετούν την Αειφόρο Ανάπτυξη των Πόλεων και Οικισμών μας.

Η συμμετοχή όλων μας και ιδιαίτερα των Ο.Τ.Α. σε μια δημιουργική προσπάθεια θα αποτελέσει την παρακαταθήκη μας για τους νέους ορίζοντες, τις νέες δυνατότητες και τις νέες ευκαιρίες που έχουν οι Πόλεις και οι Οικισμοί της Χώρας μας αλλά και μια ξεχωριστή συμβολή στην οικουμενική σταυροφορία για το Κοινό μας Μέλλον, που συνδέεται με την Αειφόρο Ανάπτυξη και με τη σωτηρία του Πλανήτη μας.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.

Κ. ΛΑΛΙΩΤΗΣ

Εισαγωγή

Τι είναι η HABILITAT II:

Είναι η δεύτερη Συνδιάσκεψη του ΟΗΕ για τους Ανθρώπινους Οικισμούς, που πραγματοποιήθηκε στην Κωνσταντινούπολη τον Ιούνιο του 1996.

Ποιο ήταν το θέμα της Συνδιάσκεψης:

Η δημιουργία βιώσιμων ανθρώπινων οικισμών και η εξασφάλιση επαρκούς στέγης για όλους σε ένα συνεχώς αστικοποιούμενο κόσμο.

Γιατί δίδεται έμφαση στις πόλεις:

- Σήμερα, σχεδόν το μισό του παγκόσμιου πληθυσμού κατοικεί σε πόλεις, που συνολικά αυξάνουν κατά 1.000.000 κατοίκους κάθε εβδομάδα.
  - Το άλλο μισό όλο και περισσότερο εξαρτάται από τις πόλεις για την οικονομική του επιβίωση.
  - Η οικονομική ευημερία των χωρών εξαρτάται από τις λειτουργίες και δραστηριότητες των πόλεων.
- Η ζωή στις πόλεις όμως επηρεάζεται σοβαρά από:
- τον υπερπληθυσμό
  - την υποαπασχόληση και την ανεργία
  - τη φτώχεια
  - την περιβαλλοντική υποβάθμιση
  - την κοινωνική αποσύνθεση
  - την υποβαθμισμένη στέγαση, τις υποδομές και τις υπηρεσίες.
- Ο ΟΗΕ είναι ο κατάλληλος φορέας για την παγκόσμια ευαισθητοποίηση υπέρ της υποβοήθησης των πόλεων στην επίλυση των προβλημάτων τους.

Πως ορίζεται ο Βιώσιμος Ανθρώπινος Οικισμός:

- Ασφαλής
- Υγιεινός
- Ισόνομος
- Αειφόρος

Τι προηγήθηκε της HABILITAT II:

- Η HABILITAT I, που πραγματοποιήθηκε στο Vancouver του Καναδά το 1976. Απόρροιά

της ήταν η ίδρυση του Κέντρου Ανθρώπινων Οικισμών του ΟΗΕ με έδρα το Nairobi της Κένυα.

- Η Συνδιάσκεψη Κορυφής για τον Πλανήτη Γη, που διοργανώθηκε από τον ΟΗΕ στο Rio de Janeiro της Βραζιλίας το 1992. Εκεί υιοθετήθηκε η Agenda 21.

Τι είναι η Agenda 21:

Παγκόσμιο Πρόγραμμα Δράσης για την Ανάπτυξη και το Περιβάλλον. Αποσκοπεί στη διάσωση του πλανήτη που κινδυνεύει από την υπερεκμετάλλευση και παραμέληση του περιβάλλοντος και που μαστιζείται από τη φτώχεια και την υπανάπτυξη. Οι περισσότεροι από τους στόχους της Agenda 21 μπορούν να πραγματοποιηθούν μέσα από δράσεις σε τοπικό επίπεδο στις πόλεις (Local Agenda 21).

Τι είναι η HABILITAT Agenda:

Το Παγκόσμιο Πρόγραμμα Δράσης για τους Βιώσιμους Ανθρώπινους Οικισμούς που διαμορφώθηκε και υιοθετήθηκε κατά τη HABILITAT II. Περιέχει μια σειρά δεσμεύσεων που αναλαμβάνονται σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης και τις στρατηγικές για την εφαρμογή του.

HABILITAT II

Γιατί εμπλέκονται οι Ο.Τ.Α. με την HABITAT Agenda:

Οι Ο.Τ.Α. ως υπο-κρατικές ενότητες, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων και του σύγχρονου ρόλου τους, συμμετέχουν στις διαδικασίες και στις δράσεις που αναπτύσσονται σε εθνικό και σε διεθνές επίπεδο και αποσκοπούν στην εφαρμογή πολιτικών υλοποίησης των στόχων της HABITAT Agenda.

Οι Ο.Τ.Α. υφίστανται τις συνέπειες των προβλημάτων που σχετίζονται με την οικονομική κρίση, την κοινωνική αποσύνθεση, την υποβάθμιση του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής των πολιτών και τις κάθε είδους διακρίσεις, γιατί αποτελούν:

- διοικητική ενότητα στην οποία εφαρμόζεται το οικονομικό, νομικό και πολιτικο-κοινωνικό σύστημα του κράτους όπου ανήκουν,
- χωρική μονάδα της παγκόσμιας κοινότητας και πεδίο εφαρμογής των πολιτικών που ασκούνται σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, με ολοένα αυξανόμενο ρόλο στο πλαίσιο της περιφερειοποίησης των αγορών και της άσκησης της πολιτικής εξουσίας,
- τους άμεσους αποδέκτες και τους καλύτερους γνώστες των αναγκών και αιτημάτων των πολιτών, οι οποίοι υφίστανται τα μέτρα και τις πολιτικές που αποσκοπούν στη διαχείριση της κρίσης, αλλά και τη βάση ανάδειξης των τοπικών αρχών,
- κύτταρα της τοπικής δημοκρατίας και επομένως υπόχρεοι να αφουγκράζονται και να ικανοποιούν τις ανάγκες των πολιτών και να προστατεύουν τα δικαιώματά τους.

Τι είναι το Παγκόσμιο Αστικό Παρατηρητήριο (Global Urban Observatory, GUO):

Είναι ένα διεθνές δίκτυο ανάπτυξης ικανοτήτων σε όλα τα επίπεδα διοίκησης, που δημιουργήθηκε από το Κέντρο Ανθρωπίνων Οικισμών του ΟΗΕ. Αποτελεί ένα θεομοθετημένο μηχανισμό παρακολούθησης της εφαρμογής της HABITAT Agenda και της Agenda 21 ο οποίος παρέχει επίσης την απαιτούμενη πληροφόρηση για τις αστικές συνθήκες και τάσεις.

Τοπικά και Εθνικά Αστικά Παρατηρητήρια συνιστούν τμήμα του Παγκόσμιου Αστικού Παρατηρητηρίου.

Γιατί πρέπει οι Ο.Τ.Α. να συμμετέχουν στα Τοπικά Αστικά Παρατηρητήρια:

Αποτελούν το μηχανισμό παρακολούθησης για την εφαρμογή της HABITAT Agenda σε τοπικό επίπεδο. Η επιτακτικότητα της

δημιουργίας τους έγκειται στην ανάγκη βελτίωσης των αστικών πολιτικών με την υποστήριξη συμμετοχικών διαδικασιών λήψης αποφάσεων και την ενθάρρυνση της κοινωνικής συναίνεσης σ' αυτές τις διαδικασίες.

Γιατί πρέπει οι Ο.Τ.Α. να θεσπίσουν Πρόγραμμα Αστικών Δεικτών:

Οι Ο.Τ.Α. καλούνται σε τακτά χρονικά διαστήματα να παρακολουθούν και να αξιολογούν την αποδοτικότητα των λειτουργιών και των δραστηριοτήτων τους για τη δημιουργία βιώσιμων ανθρώπινων οικισμών, με τη χρήση συγκρίσιμων δεικτών ως μέσου λήψης αποφάσεων.

Εχοντας λοιπόν υπόψη τα παραπάνω, οι Ο.Τ.Α. καλούνται να ευαισθητοποιηθούν και να παρέμβουν, με όσα μέσα και δυνατότητες διαθέτουν, στους παρακάτω τομείς, με στόχο την υλοποίηση των αρχών της HABITAT Agenda.

Οι δήμαρχοι και τα Δημοτικά Συμβούλια είναι οι εμπνευστές και η κινητήρια δύναμη για τις πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται σε τοπικό επίπεδο. Πρέπει ακόμη να έχουν ηγετικό ρόλο και ενεργό δράση στις εταιρικές σχέσεις που συνάπτουν με κοινωνικούς ή ιδιωτικούς φορείς.

A. Επαρκής στέγη για όλους

Το δικαίωμα στη στέγη και στην προστασία και ασφάλεια της γειτονιάς και των κτιρίων πρέπει να εξασφαλίζεται για όλους. Μάλιστα, το δικαίωμα στη στέγη, στο πλαίσιο της HABITAT Agenda, έχει ευρύτερη έννοια: Δεν καλύπτει μόνο το δικαίωμα στην κατοικία, αλλά αφορά ταυτόχρονα στην προστασία του απαραβίαστου της ιδιωτικής ζωής, στην ύπαρξη κατάλληλου χώρου για τη σωστή ανάπτυξη της προσωπικότητας, στην ασφάλεια της ζωής και της περιουσίας, στην υγεία, στην ποιότητα του περιβάλλοντος, στην παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες. Οι Ο.Τ.Α. έχουν ως αρμοδιότητα από τον ίδιο το Δημοτικό και Κοινοτικό Κώδικα (ΔΚΚ), την εξασφάλιση στέγης προς τους δημότες, τη μελέτη, διαχείριση και εκτέλεση προγραμμάτων οικιστικής και πολεοδομικής ανάπτυξης, την προστασία του περιβάλλοντος.

Στο πλαίσιο αυτό πρέπει:

- Να υιοθετούν και να προωθούν **πολιτικές χρήσεων γης** και κατοικίας, πρόσφορες για τη λειτουργική εξυπηρέτηση των οικισμών και την προώθηση βιώσιμης ανάπτυξης με τη διευκόλυνση ορθολογικής ανάπτυξης των τοπικών οικονομικών δραστηριοτήτων σε αρμονία με τη ζωή των δημοτών.
- Να **ενσωματώνουν πολιτικές γης και κατοικίας στα προγράμματα ανάπτυξης** που προωθούν, με την αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού της περιοχής τους για την καταπολέμηση της ανεργίας και της φτώχειας, με σεβασμό στο περιβάλλον και την πολιτιστική τους κληρονομιά.
- Να **διευκολύνουν την υλοποίηση επενδύσεων** στην περιοχή τους και να καταγράφουν τις ανάγκες σε γη ή στέγη ή υποδομές ή υποστηρικτικές υπηρεσίες δικής τους ευθύνης, δημιουργώντας **τράπεζες σχετικών πληροφοριών** προς όφελος των δημοτών, αλλά και των ενδιαφερομένων επιχειρηματιών.
- Να χρησιμοποιούν **νέα οικονομικά**

εργαλεία για τη διευκόλυνση εξεύρεσης στέγης, με αγορά ή ενοικίαση, εφαρμόζοντας πολιτικές δημιουργίας δημοτικών αποθεμάτων γης και κατοικίας, ταμείων απόκτησης γης, προγράμματα επιδότησης ενοικίων σε συνεργασία με τους αρμόδιους κρατικούς φορείς, καθιερώνοντας συμβουλευτικούς μηχανισμούς και μηχανισμούς ενημέρωσης των δημοτών για τους τρόπους απόκτησης ή χρηματοδότησης της κατοικίας. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να αξιοποιούνται οι δυνατότητες επιβολής τελών ή αυτοχρηματοδότησης κατασκευής έργων και κατοικιών, η προσφορά εξειδικευμένων υπηρεσιών από επιστήμονες ή άλλους μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς σε εθελοντική βάση, η δυνατότητα συμμετοχής ή η υποστήριξη σύστασης συλλογικών φορέων διαχείρισης πιστώσεων για την ανέγερση κατοικιών, μη τραπεζικού χαρακτήρα (συνεταιριστικοί χαρακτήρα ή ομάδων ενδιαφερομένων ιδιοκτητών).

- Να φροντίζουν για τους άστεγους, για τη βελτίωση των συνθηκών κατοικίας και διαβίωσης των δημοτών που έχουν ανάγκη, να **ενημερώνουν** όλους τους δημότες, (ανεξαρτήτως χρώματος, φύλου, θρησκείας, εθνικότητας), για τα δικαιώματά τους ως ιδιοκτητών ή ενοικιαστών, να φροντίζουν να δίνονται **ίσες ευκαιρίες** σε όλους κατά την εφαρμογή προγραμμάτων απόκτησης κατοικίας, λαμβάνοντας μέριμνα για τις γυναίκες, τα παιδιά, τους πρόσφυγες και τα άτομα με ειδικές ανάγκες, και να παρέχουν υπηρεσίες υποστήριξης προς τους στερούμενους στέγης.
- Να αξιοποιούν προς όφελος όλων αδιακρίτως των δημοτών τις δυνατότητες που τους παρέχονται για **δωρεάν παραχώρηση γης** προς άστεγους ή παραχώρηση κτιρίων, ή ακινήτων για καλλιέργεια, ή άλλη επαγγελματική χρήση

με ευνοϊκούς όρους.

- Να αξιοποιούν τα πολεοδομικά εργαλεία που παρέχονται από την ισχύουσα νομοθεσία και κυρίως το νέο οικιστικό νόμο για **αναπλάσεις ή ανασυγκρότηση υποβαθμισμένων περιοχών**, για παρεμβάσεις σε προβληματικά σημεία της πόλης, ενεργοποιώντας το δικαίωμα προτίμησης για την απόκτηση ακινήτων, την ορθολογική χρήση του θεσμού μεταφοράς συντελεστή δόμησης ή αυξημένου συντελεστή για την εξασφάλιση κοινόχρηστων και κοινωφελών χώρων, και τη θέσπιση ενεργών Ο.Τ. (Οικοδομικών Τετραγώνων) για την ενοποίηση ακάλυπτων χώρων.

- Να μην επιτρέπουν την αυθαίρετη δόμηση, να φροντίζουν για την **αισθητική περιοχών και κτιρίων**, αναβαθμίζοντας τους κοινόχρηστους χώρους και τις προσόψεις των κτιρίων και συντηρώντας αυτά.
- Να ευαισθητοποιούν τους δημότες στην κατασκευή παραδοσιακών κτιρίων με τη χρήση παραδοσιακών τρόπων κατασκευής και υλικών, στη **χρήση ανανεώσιμων και εναλλακτικών πηγών ενέργειας και τεχνολογιών που δεν επιβαρύνουν το περιβάλλον**, και στην ενσωμάτωση των βασικών αρχών της **βιοκλιματικής αρχιτεκτονικής** και της **οικολογικής δόμησης**.

Β. Βιώσιμη ανάπτυξη οικισμών

σε έναν αστικοποιούμενο κόσμο

Οι Ο.Τ.Α. αποτελούν ουσιαστικό εταίρο στη διαμόρφωση βιώσιμων οικισμών, λόγω του ότι βρίσκονται κοντά στον πολίτη και μπορούν να συμβάλουν αποφασιστικά στη δημιουργία τεχνικής υποδομής, στην εφαρμογή πολιτικών προστασίας του περιβάλλοντος, στην ευαισθητοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού και στη βελτίωση των συνθηκών ζωής και εργασίας σε αστικές και αγροτικές περιοχές. Επιβάλλεται:

- Η **ανάσχεση της αστικοποίησης** και η **ισόρροπη ανάπτυξη των αγροτικών οικισμών** να είναι στο επίκεντρο της πολιτικής των Ο.Τ.Α., στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων που διαθέτουν, είτε στο σχεδιασμό χρήσεων γης, είτε στον αναπτυξιακό προγραμματισμό, ώστε να μην απαξιώνεται η ύπαιθρος και να εξασφαλίζεται η βιώσιμη ανάπτυξη των αστικών κέντρων.
- Ο **καθορισμός βιώσιμων χρήσεων γης** και η προώθηση προτύπων χρήσης γης που διευκολύνουν τις μεταφορές και τις επικοινωνίες, λαμβάνουν υπόψη τους τις λειτουργικές σχέσεις των οικισμών, στοχεύουν στην εξοικονόμηση ενέργειας, την αύξηση και την προστασία των ελεύθερων και πράσινων χώρων.
- Η καθιέρωση της χρήσης συστήματος **δεικτών παρακολούθησης** και καταγραφής δραστηριοτήτων και υπηρεσιών που αφορούν την περιβαλλοντική, κοινωνική και οικονομική λειτουργία του οικισμού.
- Η δημιουργία **ολοκληρωμένου συστήματος πληροφοριών γης και χαρτών**.
- Η προώθηση μεθόδων **ανάπλασης, αναβάθμισης περιοχών και συντήρησης οικιστικών συνόλων και υποδομών**, μέσα από τοπικές επενδύσεις έντασης εργασίας και ανταποδοτικού χαρακτήρα.
- Η βελτίωση της εικόνας του δημόσιου χώρου από πλευράς **καθαριότητας και αισθητικής**.
- Η ανάπτυξη και εφαρμογή ολοκληρωμένων σχεδίων διαχείρισης των **παράκτιων**

περιοχών.

- Η **ευαισθητοποίηση** όλων των ενδιαφερομένων φορέων, (πολιτών, επιχειρηματιών κλπ.) **σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος**, ώστε να αποφεύγεται η χωροθέτηση οχλουσών εγκαταστάσεων σε κατοικημένες περιοχές. Ιδιαίτερη μέριμνα απαιτείται για την προστασία του περιβάλλοντος σε ήδη υποβαθμισμένες περιοχές, όπου κατοικούν χαμηλού εισοδήματος άτομα ή μειονεκτικές κοινωνικές ομάδες.
- Η **ενημέρωση** των δημοτών και των φορέων της περιοχής ευθύνης των Ο.Τ.Α. για την ελαχιστοποίηση των κινδύνων **ρύπανσης** του περιβάλλοντος από συγκεκριμένες δραστηριότητες και η παροχή των αναγκαίων πληροφοριών για τον τρόπο αποφυγής επαγγελματικών **ατυχημάτων** ή κινδύνων για την υγεία.
- Η εφαρμογή μέτρων για την **αποτροπή της ρύπανσης** του αέρα, του νερού και του εδάφους και η μέριμνα για μείωση του θορύβου και ενημέρωση για το ρόλο που παίζει το περιβάλλον στη σωματική και ψυχική υγεία .
- Η **ανάπτυξη διαλόγου και μηχανισμών συμμετοχής** του ιδιωτικού και κοινωνικού τομέα της περιοχής αρμοδιότητας των Ο.Τ.Α. για την καταγραφή των αναγκών που πρέπει να ικανοποιηθούν σε ό,τι αφορά το σχεδιασμό της πόλης, τις συγκοινωνίες, την υγεία, τη διαχείριση των απορριμμάτων και αποβλήτων, τη συντήρηση δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης.
- Η **παροχή ίσων ευκαιριών πρόσβασης** στις βασικές υπηρεσίες που έχουν υποχρέωση να προσφέρουν οι Ο.Τ.Α. στους δημότες τους, ιδιαίτερα σε θέσεις εργασίας, στην κατοικία και τις κοινωνικές και πολιτιστικές ευκαιρίες, με ιδιαίτερη φροντίδα για τις γυναίκες, τα παιδιά, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, τα άτομα χαμηλού εισοδήματος και τους ηλικιωμένους.

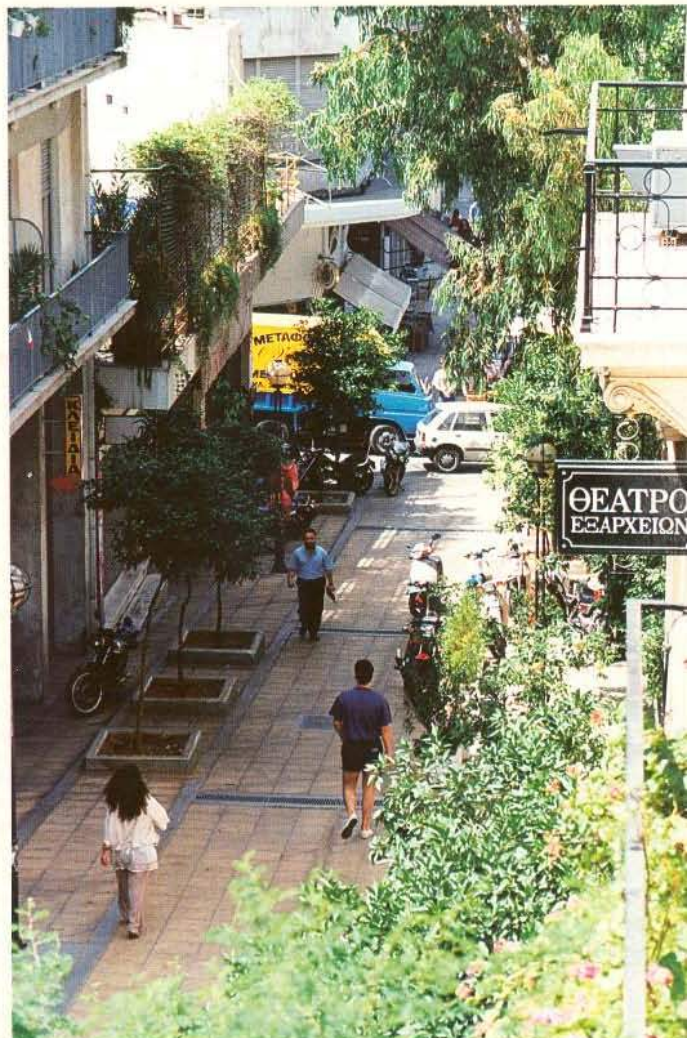

- Η **δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης**, η ενημέρωση με τη βοήθεια των τοπικών μέσων ενημέρωσης για την ύπαρξη τοπικών θέσεων εργασίας και η παρακολούθηση για την εφαρμογή των όρων και συνθηκών εργασίας που προκύπτουν από τη σχετική νομοθεσία και αποσκοπούν στην προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων, των γυναικών, των παιδιών και των μειονεκτούντων ομάδων.
- Η ευαισθητοποίηση στις αρχές της **προστασίας** της οικογένειας, του παιδιού, των ατόμων με ειδικές ανάγκες και των ηλικιωμένων, της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της παροχής **ισων ευκαιριών** και η μέριμνα για κοινωνική ασφάλεια και συνοχή.
- Η προώθηση **προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης και επιμόρφωσης** και η παροχή δυνατοτήτων ανάπτυξης δεξιοτήτων στους νέους, τους άνεργους και τους απειλούμενους με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας.
- Η προώθηση της **εθελοντικής εργασίας**, τόσο σε έργα αναπλάσεων, περιβάλλοντος και πολιτισμού, όσο και για την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών προς όσους έχουν ανάγκη, αξιοποιώντας προγράμματα κατάρτισης σε τεχνικές κατασκευών και η παροχή υπηρεσιών στο σπίτι, ευαισθητοποιώντας τους πολίτες, τα μαζικά μέσα ενημέρωσης και τους τοπικούς παραγωγικούς φορείς, ώστε να επιτυγχάνεται η μεγαλύτερη δυνατή συναίνεση και συμμετοχή στα προγράμματα και τα τοπικά σχέδια δράσης.
- Η παρακίνηση για τη χρήση καθαρών τεχνολογιών και τεχνολογιών ορθολογικής χρήσης ενέργειας και νερού. Στον τομέα της ενέργειας, πρέπει ιδιαίτερα να προωθείται η **βιώσιμη χρήση των ενεργειακών πόρων**, μέσω :
  - της χρήσης εναλλακτικών και χαμηλής

ενεργειακής κατανάλωσης τεχνολογιών στις υπηρεσίες και στα κτίρια των Ο.Τ.Α., της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας καθώς επίσης και της ανάπτυξης αστικών δικτύων ενέργειας (φυσικού αερίου, περιφερειακής θέρμανσης)

- της παρακίνησης για την ευρεία χρήση των προηγούμενων τεχνολογιών και δικτύων
- της λήψης μέτρων για την ενίσχυση μέσων μαζικής μεταφοράς, φιλικών στο περιβάλλον, τη μείωση της χρήσης του Ι.Χ. αυτοκινήτου στην πόλη και την αποφυγή κυκλοφοριακής συμφόρησης.

Η τιμητική διάκριση «Βιώσιμη Πόλη του 1997» με την οποία βραβεύθηκε ο Δήμος Ν. Ψυχικού

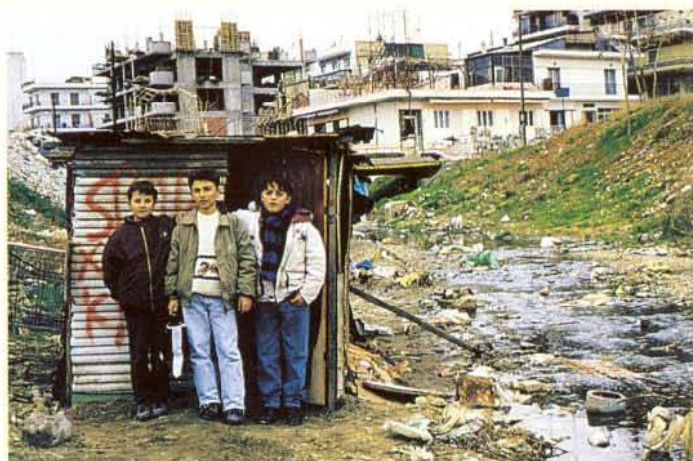
Με θεσμικές ρυθμίσεις που προωθεί άμεσα το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. επιβάλλεται η λήψη μέτρων εξοικονόμησης ενέργειας σε όλα τα υφιστάμενα κτίρια του ευρύτερου δημόσιου τομέα (κτίρια γραφείων, νοσοκομεία, σχολεία, αθλητικά κέντρα, κλ.π.):

- Δημιουργούνται σε όλες τις υπηρεσίες του Δημοσίου, Γραφεία Ενεργειακής Διαχείρισης με ευθύνη την εφαρμογή μέτρων εξοικονόμησης ενέργειας.
- Υλοποιούνται επενδύσεις ενεργειακής απόδοσης με τη χρήση νέων χρηματοδοτικών μηχανισμών (χρηματοδότηση εκ μέρους τρίτων, χρηματοδοτική μίσθωση, κλ.π.), όπου το κόστος της επένδυσης αποδίδεται μακροπρόθεσμα από την επιτυγχανόμενη εξοικονόμηση ενέργειας.
- Προωθούνται επιδεικτικά προγράμματα υψηλής ενεργειακής απόδοσης σε εκπαιδευτήρια, σε στεγαστικά προγράμματα δημόσιων φορέων, σε προγράμματα αναπλάσεων, στους δημόσιους χώρους, κλ.π.
- Παρέχονται θεσμικά, διοικητικά, οικονομικά και άλλα κίνητρα για την εφαρμογή τεχνικών εξοικονόμησης ενέργειας και αξιοποίησης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε όλα τα ιδιωτικά υφιστάμενα κτίρια.
- Καθορίζονται ανώτατα όρια κατανάλωσης ενέργειας και κατηγορίες ενεργειακής απόδοσης, που θα αφορούν σε όλα τα νεοανεγειρόμενα κτίρια, με στόχο να είναι ενεργειακά αποδοτικά.
- Εισάγεται ο θεσμός της ενεργειακής πιστοποίησης και βαθμονόμησης, που θα ισχύει για όλα τα νεοανεγειρόμενα κτίρια (άμεσα) καθώς και για τα υφιστάμενα κτίρια μετά την πάροδο έξι (6) ετών.
- Όλα τα κτίρια θα έχουν ενεργειακή ταυτότητα για να γνωρίζουν οι χρήστες τα ποιοτικά στοιχεία του κτιρίου και του βαθμού ενεργειακής του απόδοσης.

Οι Ο.Τ.Α. αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες για την προώθηση του ενεργειακού σχεδιασμού στις πόλεις τους (σε πολεοδομικό επίπεδο και επίπεδο κτιρίου) καθώς και προγράμματα ενεργειακής διαχείρισης για όλα τα κτίρια του ευρύτερου δημόσιου τομέα των περιοχών τους.

- Η πρόληψη των **φυσικών ή από ανθρώπινες αιτίες καταστροφών**, στις οποίες οι πόλεις καθίστανται όλο και πιο ευάλωτες, λόγω αυτής καθ'αυτής της αστικοποίησης και η προετοιμασία για την αντιμετώπισή τους, για τη δημιουργία αισθήματος ασφάλειας των κατοίκων, και για την αποκατάσταση ζημιών που διαταράσσουν την κοινωνική και οικονομική ζωή της πόλης. Για το σκοπό αυτό οι Ο.Τ.Α. πρέπει:
  - να ενημερώνουν τους δημότες για τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνουν,
  - να τους ευαισθητοποιούν στη χρήση κατάλληλων μεθόδων κατασκευής,
  - να τους εκπαιδεύουν,
  - να αποφεύγουν τη χωροθέτηση βιομηχανικών ή άλλων μονάδων σε σημεία της πόλης, που εγκυμονούν κινδύνους σε περίπτωση ατυχημάτων,
  - να συνεργάζονται με αρμόδιους φορείς και να ενσωματώνουν στα προγράμματα δράσης τους ενέργειες που συμβάλλουν στην ανάπτυξη των ικανοτήτων τους να αντιμετωπίζουν παρόμοια ζητήματα.
- Η **βελτίωση της αστικής οικονομίας**, ως παράμετρος της βιώσιμης ανάπτυξης, συνεπάγεται για τους Ο.Τ.Α. μεταξύ άλλων:
  - τη δημιουργία ευκαιριών ανάπτυξης της αστικής οικονομίας, στο πλαίσιο σχεδίων ανάπλασης ή αναβάθμισης περιοχών ή κτιριακών συνόλων, με δραστηριοποίηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων, συνεταιριστικών οργανώσεων, γυναικών και χρήση καινοτομικών χρηματοδοτικών σχημάτων,
  - την υλοποίηση προγραμμάτων που ενσωματώνουν πολιτικές κατάρτισης και μεταφοράς τεχνογνωσίας,
  - την εφαρμογή νέων οικονομικών εργαλείων,
  - τη βελτίωση της υποδομής και λειτουργίας των μικρομεσαίων

επιχειρήσεων, και την αναδιάρθρωση της βιομηχανίας, μέσα από την άσκηση **πολιτικής προσέλκυσης** επιθυμητών δραστηριοτήτων.

- Η διατήρηση και αναζωογόνηση της **πολιτιστικής κληρονομιάς**, που αποτελεί βασική αρχή της διακήρυξης της HABITAT, ως παράγοντα σημαντικού για τη διατήρηση της οικιστικής, πολιτιστικής, ιστορικής ταυτότητας και της βιώσιμης χρήσης των φυσικών και ανθρώπινων δημιουργίας πόρων, απαιτεί ιδιαίτερα:
  - την ευαισθητοποίηση για την κατανόηση της ανάγκης **προστασίας** τοπιών, κτιρίων, περιοχών, μνημείων, οικοσυστημάτων και πολιτιστικής ταυτότητας,
  - την ενσωμάτωση της παραδοσιακής βιοτεχνίας στα ιστορικά σημεία των πόλεων, διατήρηση και ενίσχυση των παραδοσιακών επαγγελματιών, καθώς επίσης τη χρήση παραδοσιακών μεθόδων και υλικών κατασκευής κτιρίων, που εναρμονίζονται με το περιβάλλον,
  - την ενσωμάτωση πολιτικών προστασίας του περιβάλλοντος και διαφύλαξης του ιστορικού ιστού των πόλεων στα σχέδια ανάπλασης και αναζωογόνησης περιοχών ή βιομηχανικών συνόλων και τη δημιουργία χρήσεων γης και κατοικίας που δεν δημιουργούν διάσπαση του κοινωνικού ιστού, κατά την εφαρμογή των σχεδίων αυτών.
- Η **επιβράβευση**, δημοσιοποίηση και προώθηση **βέλτιστων πρακτικών** για τη δημιουργία βιώσιμων ανθρώπινων οικισμών.

ΛΑΔΑΔΙΚΑ-Κτίριο της οδού Κατούνη
πριν και μετά την επέμβαση.

Γ. Ενδυνάμωση των Ο.Τ.Α.

Ανάπτυξη συνεργασιών

Οι Ο.Τ.Α. πρέπει να αξιώνουν πολιτική αποκέντρωσης και να εφαρμόζουν πολιτική ένταξης των συμμετοχικών διαδικασιών στη λήψη των αποφάσεων. Πρέπει:

- Να δημιουργούν **εταιρικές σχέσεις** με δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς. Να εφαρμόζουν πρότυπα σχέδια και να ενσωματώνουν, στις τοπικές προτεραιότητες και τους στόχους που θέτουν, τις απόψεις όλων των τοπικών παραγόντων, αξιοποιώντας κάθε δυνατότητα που παρέχει το θεσμικό πλαίσιο για **συμμετοχικές διαδικασίες**, κατά τη λήψη αποφάσεων, από τα δημοτικά συμβούλια ή άλλες τοπικές αρχές.
- Να καθιερώνουν **διαδικασίες αναθεώρησης** της κοινωνικής και περιβαλλοντικής πολιτικής και τοπικά πρότυπα για την παροχή υπηρεσιών εκπαίδευσης, δημόσιας υγείας, δημόσιας ασφάλειας, περιβαλλοντικής διαχείρισης και φροντίδας των νέων και της οικογένειας..
- Να θεσπίσουν προγράμματα **επίλυσης συγκρούσεων και ανταγωνιστικών τάσεων** για την κατανομή, την πρόσβαση και τη χρήση των αστικών πόρων.

Η ιδιαιτερότητα των **μητροπολιτικών περιοχών**, οι οποίες αντιμετωπίζουν κοινά προβλήματα, ως προς το μέγεθός τους και την πολυπλοκότητα των αρμοδιοτήτων που ασκούνται σ'αυτές, επιβάλλει έναν ειδικό τρόπο διαχείρισης και διοίκησης. Η αντιμετώπιση των αναγκών των κατοίκων των περιοχών αυτών συνεπάγεται:

- την προώθηση σφαιρικού **σχεδιασμού ευρύτερης γεωγραφικής κλίμακας**, που να βασίζεται σε συναινετικές διαδικασίες και να λαμβάνει υπόψη του το σύνολο των δραστηριοτήτων που αναπτύσσονται στο χωρικό επίπεδο των περιοχών αυτών, ή σε περιφερειακό επίπεδο.

Πληροφόρηση - Επικοινωνίες

Δημοτικό Ωδείο Λάρισας

Ανάπλαση ιστορικού κέντρου Ξάνθης

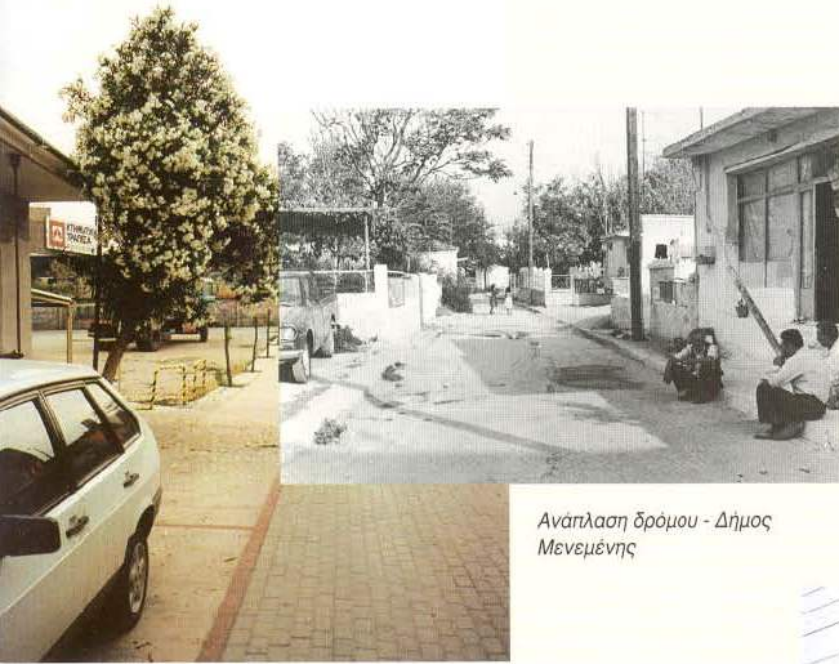

Γενική άποψη Χ.Υ.Τ.Α. Λάρισας

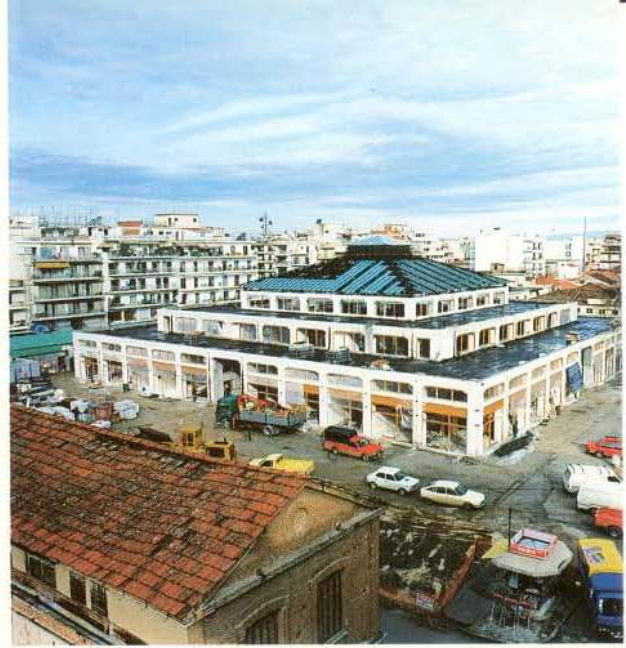
Η ανάπτυξη της τεχνολογίας στον τομέα της πληροφόρησης και των επικοινωνιών και ο τρόπος της παγκόσμιας κίνησης των κεφαλαίων και λειτουργίας των αγορών επηρεάζει σημαντικά το ρόλο και τη λειτουργία των πόλεων, αλλά και τις διαδικασίες απονομής πόρων. Για το λόγο αυτό είναι απαραίτητο:

- Να εκμεταλλεύονται οι ΟΤΑ τις πληροφορίες που αντλούνται από τα ηλεκτρονικά μέσα επικοινωνίας.
- Να προωθούν την **εκπαίδευση στη χρήση των νέων τεχνολογιών** και να διευκολύνουν την πρόσβαση του κοινού στα σύγχρονα μέσα επικοινωνίας.
- Να εκσυγχρονίζουν την υποδομή που διαθέτουν στον τομέα της τεχνολογίας της πληροφόρησης και της επικοινωνίας.
- Να δημιουργούν **βάσεις δεδομένων**, σε συνεργασία με ερευνητικούς φορείς, ινστιτούτα κλπ. ώστε να διαθέτουν και να ανταλλάσσουν πληροφορίες και να διευκολύνονται στη διαμόρφωση πολιτικών, στην αξιοποίηση καινοτομιών και στην πρόσβαση σε χρηματοδοτικές πηγές.
- Να προωθούν την **έρευνα των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών διαστάσεων της αστικοποίησης**.
- Να **αναπτύσσουν πληροφοριακά συστήματα** σχετικά με την ανάπτυξη των ανθρώπινων οικισμών και να ενσωματώνουν συστηματικά τα αποτελέσματα των ερευνών, κατά την ανάλυση και επικαιροποίηση των στατιστικών, για την κατοικία και των αστικών δεικτών.
- Να συμβάλουν ώστε να **δημοσιοποιούνται ευρέως τα παραδείγματα των πιο επιτυχημένων πρακτικών**.

Ανάπλαση Δημοτικής Αγοράς
Καρδίτσας

Ανάπλαση δρόμου - Δήμος
Μενεμένης

Δεξιά: Δημαρχείο Κοζάνης.
Ανάπλαση νεοκλασικού κτιρίου
(1930) στο ιστορικό κέντρο της
πόλης.
Κάτω Δεξιά: Αναστήλωση
χαρακτηριστικού Κωδωνοστασίου
της περιοχής (1855) στο ιστορικό
κέντρο

Ανάπλαση χώρου Σκοπευτηρίου
Καισαριανής σε ιστορικό και
αισθητικό πάρκο.

ΒΕΛΤΙΣΤΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

Ο Θεσμός:

Στα πλαίσια προετοιμασίας της Συνδιάσκεψης Habitat II ακολουθήθηκε μια διαδικασία για τον προσδιορισμό εκείνων των έργων, που μπορούν να αποτελέσουν πρότυπα για τη δημιουργία βιώσιμων ανθρώπινων οικισμών, των αποκαλούμενων **“Βέλτιστων Πρακτικών”**.

Για το σκοπό αυτό υποβλήθηκαν πάνω από 700 προτάσεις “Βέλτιστων Πρακτικών” από 90 χώρες, από τις οποίες μια ανεξάρτητη διεθνής επιτροπή ειδικών ξεχώρισε τις 105 καλύτερες. Στη συνέχεια 12 από αυτές βραβεύθηκαν με τιμητική διάκριση, συνοδευόμενη με το χρηματικό ποσό των \$30,000 εκάστη, χορηγία των Δήμων του Dubai και του Tokyo.

Ορισμός:

“Βέλτιστη Πρακτική” μπορεί να θεωρηθεί κάθε πρωτοβουλία η οποία επιδεικνύει υπολογίσιμα αποτελέσματα για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής με ένα βιώσιμο τρόπο, σύμφωνα με τα παρακάτω τρία κριτήρια:

- υπολογίσιμες θετικές επιπτώσεις στις συνθήκες διαβίωσης
- εταιρικότητα μεταξύ δημοσίων και ιδιωτικών φορέων
- βιωσιμότητα από κοινωνικής, οικονομικής, περιβαλλοντικής και πολιτιστικής πλευράς.

Ειδικότερα κριτήρια που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη είναι: η ευαισθησία σε θέματα ισονομίας διαφορετικών ομάδων πληθυσμού, η πρόταση ριζοσπαστικών αλλαγών, η δυνατότητα διαφανούς ελέγχου και ποσοτικοποίησης των επιπτώσεων καθώς και η ύπαρξη καινοτομίας.

Διαγωνισμοί:

α. Σε παγκόσμιο επίπεδο:

Οι “Βέλτιστες Πρακτικές” έχουν γίνει πλέον θεσμός. Οι προτάσεις υποβάλλονται στο Κέντρο Ανθρώπινων Οικισμών του ΟΗΕ, με καταληκτική ημερομηνία την 1η Απριλίου κάθε έτους.

β. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο:

Το βραβείο για τις “Ευρωπαϊκές Βιώσιμες Πόλεις”, το οποίο εισήχθη το 1996 από το Συμβούλιο Ευρωπαϊκών Δήμων και Περιφερειών (CEMR), είναι ένα πρόγραμμα στο πλαίσιο της εκστρατείας για τις “Ευρωπαϊκές Βιώσιμες Πόλεις και τα Αστικά Κέντρα”. Η εκστρατεία ξεκίνησε μετά το πρώτο Συνέδριο, με τον ίδιο τίτλο, που έγινε στο Aalborg

της Δανίας το 1994 και έχει ως στόχο να προωθήσει την ιδέα της βιώσιμης ανάπτυξης και να υποστηρίξει τη διαδικασία εφαρμογής της. Είναι χαρακτηριστικό, ότι οι συνεργάτες της εκστρατείας αυτής είναι οι μεγαλύτερες Ενώσεις και Συμβούλια οργανισμών αυτοδιοίκησης της Ευρώπης αλλά και παγκόσμια, όπως:

- Το Συμβούλιο Ευρωπαϊκών Δήμων και Περιφερειών, **CEMR**
- Το Δίκτυο των Ευρωπαϊκών Πόλεων, **Eurocities**
- Το Διεθνές Συμβούλιο για τις Τοπικές Περιβαλλοντικές Πρωτοβουλίες, **I.C.L.E.I.**
- Ο Οργανισμός Ηνωμένων Πόλεων, **U.T.O.**
- Το Παγκόσμιο Δίκτυο Υγιών Πόλεων, **WHO-Healthy Cities Project**
- Η πόλη του **Aalborg**

Ο διαγωνισμός στηρίζεται και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Δ/νση XI, Περιβάλλον, Πυρηνική Ασφάλεια και Προστασία των Πολιτών.

γ. Σε εθνικό και τοπικό επίπεδο:

Ως απόρροια της HABITAT Agenda, οι Εθνικές Επιτροπές HABITAT (βλ. Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.) παροτρύνονται να υλοποιούν Εθνικούς Διαγωνισμούς Βέλτιστων Πρακτικών και Εκθέσεις Προβολής και Δημοσιότητας. Στις προδιαγραφές αυτών των διαγωνισμών μπορούν να υπερέχονται και οι εθνικές προτεραιότητες, όπως αυτές περιγράφονται στα εθνικά σχέδια δράσης, πάντοτε όμως, υπό το πνεύμα της HABITAT Agenda.

Ενας πανελλήνιος διαγωνισμός έγινε από το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. το 1995, στα πλαίσια προετοιμασίας της ελληνικής αποστολής, για τη Συνδιάσκεψη της Κωνσταντινούπολης, HABITAT II. Ο διαγωνισμός αφορούσε παραδείγματα πολεοδομικών και περιβαλλοντικών παρεμβάσεων, που έχουν σχεδιαστεί και υλοποιηθεί με τη συνεργασία δύο τουλάχιστον από τους παρακάτω βασικούς φορείς δράσης:

- Κρατικοί φορείς (υπουργεία, οργανισμοί, κλπ.)
- Τοπική Αυτοδιοίκηση, τοπικοί σύλλογοι / ομάδες πολιτών ή γυναικών
- Ακαδημαϊκά και Επιστημονικά Ιδρύματα.

Το Υπουργείο **προτίθεται** να θεσμοθετήσει αυτόν τον διαγωνισμό ανά δύο έτη, προσαρμοσμένο πλέον στους στόχους της HABITAT Agenda.

Τέτοιου είδους βραβεύσεις / εκθέσεις πρέπει να διοργανώνονται και σε **Περιφερειακό** και

Νομαρχιακό επίπεδο, καθώς και σε επίπεδο **O.T.A.**

Διεθνής συνεργασία και συντονισμός

Η ανάπτυξη της διαπεριφερειακής συνεργασίας είναι αναγκαία, κάτω από τις σύγχρονες συνθήκες παγκοσμιοποίησης της οικονομίας και των αγορών. Οι ταχύτατες αλλαγές που συντελούνται στον τομέα της πληροφόρησης και επικοινωνίας, της αγοράς εργασίας και των δομών της παραγωγής, η τεχνολογική εξέλιξη, ο επηρεασμός των εθνικών οικονομιών (από διεθνείς κρίσεις, η μετανάστευση, η όξυνση των κοινωνικών προβλημάτων και η αστικοποίηση), αναδεικνύουν τη σημασία της διεθνούς συνεργασίας των τοπικών αρχών. Η συνεργασία είναι απαραίτητη προϋπόθεση για να ενημερώνονται οι Ο.Τ.Α. για τις διεθνείς τάσεις που διαμορφώνονται στη διαδικασία της αστικοποίησης, να αντλούν τις απαραίτητες πληροφορίες για την αποτελεσματική χρήση των θεσμικών εργαλείων και των χρηματοδοτικών πόρων για την αντιμετώπιση των προβλημάτων των οικισμών.

Είναι επίσης απαραίτητη η συνεργασία, για να μεταφέρεται τεχνογνωσία και να αναπτύσσεται η ικανότητα των τοπικών αρχών για δημιουργία μόνιμων δομών επιστημονικής και τεχνικής στήριξης των πρωτοβουλιών τους, καινοτομικές προσεγγίσεις και νέες μορφές αποκεντρωμένης συνεργασίας, δικτύων και συνδέσμων ή ενώσεων των τοπικών αρχών. Στο πλαίσιο της αστικοποίησης πρέπει ιδιαίτερα να λαμβάνεται υπόψη ο παράγοντας των **μεταναστών και προσφύγων**, που επηρεάζεται σημαντικά από τη διεθνή οικονομική κρίση, τη φτώχεια και την περιβαλλοντική υποβάθμιση. Η αντιμετώπιση των προβλημάτων, που σχετίζονται με τις ομάδες αυτές, προϋποθέτει την εγκαθίδρυση ειρηνικής διαβίωσης των οικισμών, δημόσιας ασφάλειας, προστασίας των ατομικών δικαιωμάτων και ενίσχυσης των δημοκρατικών θεσμών. Από την άλλη πλευρά, πρέπει να αξιοποιούνται οι

δεξιότητες και η διαφορετικότητα της κουλτούρας, του πολιτισμού και των ανθρωπίνων πόρων που εισφέρονται από τις ομάδες αυτές και να προωθούνται τρόποι **ισόρροπης χωρικής εγκατάστασης, σε σχέση και με τον πληθυσμό των πόλεων**. Η ύπαρξη **πόλεων ασφαλών, υγιεινών, ισόνομων και βιώσιμων** απαιτεί εξάλλου την κινητοποίηση εθνικών και διεθνών πόρων για την υλοποίηση προγραμμάτων διαρθρωτικών προσαρμογών στις οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες, με έμφαση στην ικανοποίηση των αναγκών των φτωχότερων, των μειονεκτούντων και περιθωριακών ομάδων.

Θεσμικά εργαλεία

Η προώθηση των στόχων της HABITAT Agenda προϋποθέτει την εφαρμογή των θεσμών παρέμβασης στο φυσικό και δομημένο περιβάλλον, που παρέχουν ο ΔΚΚ και οι ειδικοί νόμοι. Προϋποθέτει επίσης και την εφαρμογή συμμετοχικών διαδικασιών (λαϊκές συνελεύσεις, λειτουργία συνοικιακών συμβουλίων, δημοψηφίσματα, παρουσία στις συνεδριάσεις των δημοτικών συμβουλίων, κατά περίπτωση, εκπροσώπων τοπικών ομάδων ή φορέων ή ειδικών, τη δημιουργία συμβουλευτικών μηχανισμών και μηχανισμών στήριξης των Επιτροπών των δημοτικών συμβουλίων).

Στο πλαίσιο αυτό, επιβάλλεται ιδιαίτερα η ανάπτυξη των δημοτικών επιχειρήσεων και της διαδημοτικής συνεργασίας (π.χ στην ύδρευση-αποχέτευση και τη διαχείριση των απορριμμάτων) και η **ανάληψη κοινών πρωτοβουλιών με εξειδικευμένους ανά τομέα φορείς**, όπως με τη ΔΕΠΟΣ για το σχεδιασμό και υλοποίηση προγραμμάτων αναπλάσεων στα πλαίσια των νέων θεσμών που εισήγαγε ο νέος οικιστικός νόμος 2508/97, με τον ΟΑΣΠ για τις καταστροφές από τους σεισμούς, με τον ΟΑΣ για τις αστικές μεταφορές, καθώς και με Πανεπιστήμια, Ερευνητικά Ινστιτούτα, κλ.π.

σε ειδικές παρεμβάσεις.

Επιβάλλεται επίσης η ευρεία δημοσιοποίηση των πρωτοβουλιών που αναλαμβάνουν οι Ο.Τ.Α. στους τομείς της HABITAT, ώστε να εξασφαλίζεται η μεγαλύτερη δυνατή συναίνεση, με αξιοποίηση των τοπικών μέσων ενημέρωσης.

Η διεύρυνση των θεσμικών και οικονομικών δυνατοτήτων των Ο.Τ.Α., μετά το νέο καθεστώς του νόμου 2539/97 (Πρόγραμμα "ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ"), πρέπει να γίνει εργαλείο ποιοτικής αναβάθμισης του ρόλου τους και παρέμβασης σε τομείς, που επιτάσσουν οι σημερινές κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες. Υπό το πρίσμα του νέου ρόλου που διαμορφώνεται παγκόσμια για τους Ο.Τ.Α., των αρχών της επικουρικότητας, της εταιρικής σχέσης, των νέων τάσεων που προδιαγράφονται για τη δράση των Διαρθρωτικών Ταμείων της Ε.Ε, οι Ο.Τ.Α. θα πρέπει να εγκαταλείψουν τη λογική των μεμονωμένων παρεμβάσεων ή έργων και να προωθούν στο εξής την **εφαρμογή ολοκληρωμένων προγραμμάτων, στα οποία να ενσωματώνουν πολιτικές εφαρμογής της HABITAT Agenda**. Τα επί μέρους έργα ή μελέτες, τα προγράμματα κατάρτισης, τα αναπτυξιακά προγράμματα, οι κοινωνικές και

πολιτιστικές δράσεις θα πρέπει να αποτελούν μέρος μιας **μακροπρόθεσμης σφαιρικής πολιτικής**, που να στοχεύει στη δημιουργία οικισμών βιώσιμων, ανθρώπινων, προσανατολισμένων στην ικανοποίηση βασικών αναγκών για όλους, με ευαισθησία απέναντι στις γυναίκες, τα παιδιά και τους νέους, τους άπορους, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, τους πρόσφυγες και τους μετανάστες.

Χρηματοδοτικοί πόροι και οικονομικά εργαλεία

Η βελτίωση και ανάπτυξη της αστικής οικονομίας απαιτεί την επιστράτευση όλων των εθνικών, αλλά και διεθνών χρηματοδοτικών πηγών.

Απαιτεί επίσης την ανάπτυξη ικανότητας ελέγχου των δαπανών και την αποτελεσματική διαχείριση των προϋπολογισμών. Στο πλαίσιο αυτό, οι Ο.Τ.Α. θα πρέπει:

- Να αναπτύξουν ικανότητες **προσέλκυσης επενδύσεων** στην περιοχή τους.
- Να επιδιώκουν την πρόσβασή τους στην εγχώρια και διεθνή αγορά κεφαλαίων και σε εξειδικευμένους πιστωτικούς οργανισμούς, να κάνουν χρήση νέων οικονομικών εργαλείων και να αξιολογούν **μέτρα ενίσχυσης της αυτοτέλειάς** τους στον χρηματοπιστωτικό τομέα.
- Να υιοθετούν, στο μέτρο των δυνατοτήτων τους και αναλόγως των αρμοδιοτήτων τους, μακροοικονομικές πολιτικές **αύξησης της αποταμίευσης των τοπικών πόρων**, προκειμένου αυτοί να επενδύονται στην κατοικία, στις υποδομές και στην παροχή υπηρεσιών που συμβάλλουν στην ανάπτυξη ανθρώπινων οικισμών.
- Να ενθαρρύνουν **την εθελοντική συνεργασία** τοπικών φορέων, ιδιωτών και άλλων τοπικών κοινωνικών ομάδων.
- Να αξιοποιούν κάθε δυνατότητα, που τους παρέχει το θεσμικό πλαίσιο, για ανταποδοτικές πολιτικές στις παρεχόμενες υπηρεσίες και αγαθά και να υιοθετούν **πολιτική αντικινήτρων**, μέσω κανονιστικών διατάξεων, προστίμων κλπ., για εγκαταστάσεις και δραστηριότητες που επιβαρύνουν το περιβάλλον.

Ιδιαίτερα, οι Ο.Τ.Α. σε εθνικό επίπεδο θα πρέπει να αξιοποιούν το μηχανισμό του ΕΤΕΡΠΣ, τα ειδικά προγράμματα χρηματοδότησης των Ο.Τ.Α., όπως το νέο Ειδικό Πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΕΠΤΑ), προγράμματα ή πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κλ.π.

Επισημαίνεται, ότι το **ΕΤΕΡΠΣ** χρηματοδοτεί έργα, στο πλαίσιο εφαρμογής των πολεοδομικών σχεδίων, εκτέλεσης οικιστικών και στεγαστικών προγραμμάτων και προγραμμάτων ανάπλασης. Χρηματοδοτεί επίσης μελέτες και έργα προστασίας ή αναβάθμισης του περιβάλλοντος, διαμόρφωσης και συντήρησης παραδοσιακών κτιρίων, δημιουργίας χώρων στάθμευσης, απαλλοτριώσεων για την εκτέλεση έργων σε ζώνες ελεγχόμενης ανάπτυξης και δημιουργίας περιαστικού πρασίνου.

Το **ΕΠΤΑ** αποτελεί στην ουσία το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Δήμων, προκειμένου να εναρμονίζονται τα έργα σε τοπικό επίπεδο, με τον αναπτυξιακό σχεδιασμό σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο. Είναι η πρακτική έκφραση της ανάγκης για μεσοχρόνιο προγραμματισμό, ενδυνάμωση της διαδημοτικής συνεργασίας, σφαιρική αντιμετώπιση των οργανωτικών, λειτουργικών κλ.π. προβλημάτων των Δήμων, με στόχο τον εξορθολογισμό των τοπικών δράσεων, τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας στη διοίκηση και διαχείριση της λειτουργίας των Ο.Τ.Α.

Το **ΕΠΤΑ** περιλαμβάνει τη χρηματοδότηση έργων, τεχνικής, κοινωνικής, πολιτιστικής και αθλητικής υποδομής, προστασίας περιβάλλοντος και αναβάθμισης της ποιότητας ζωής και γενικότερα των επενδύσεων που συμβάλλουν στην τοπική ανάπτυξη.

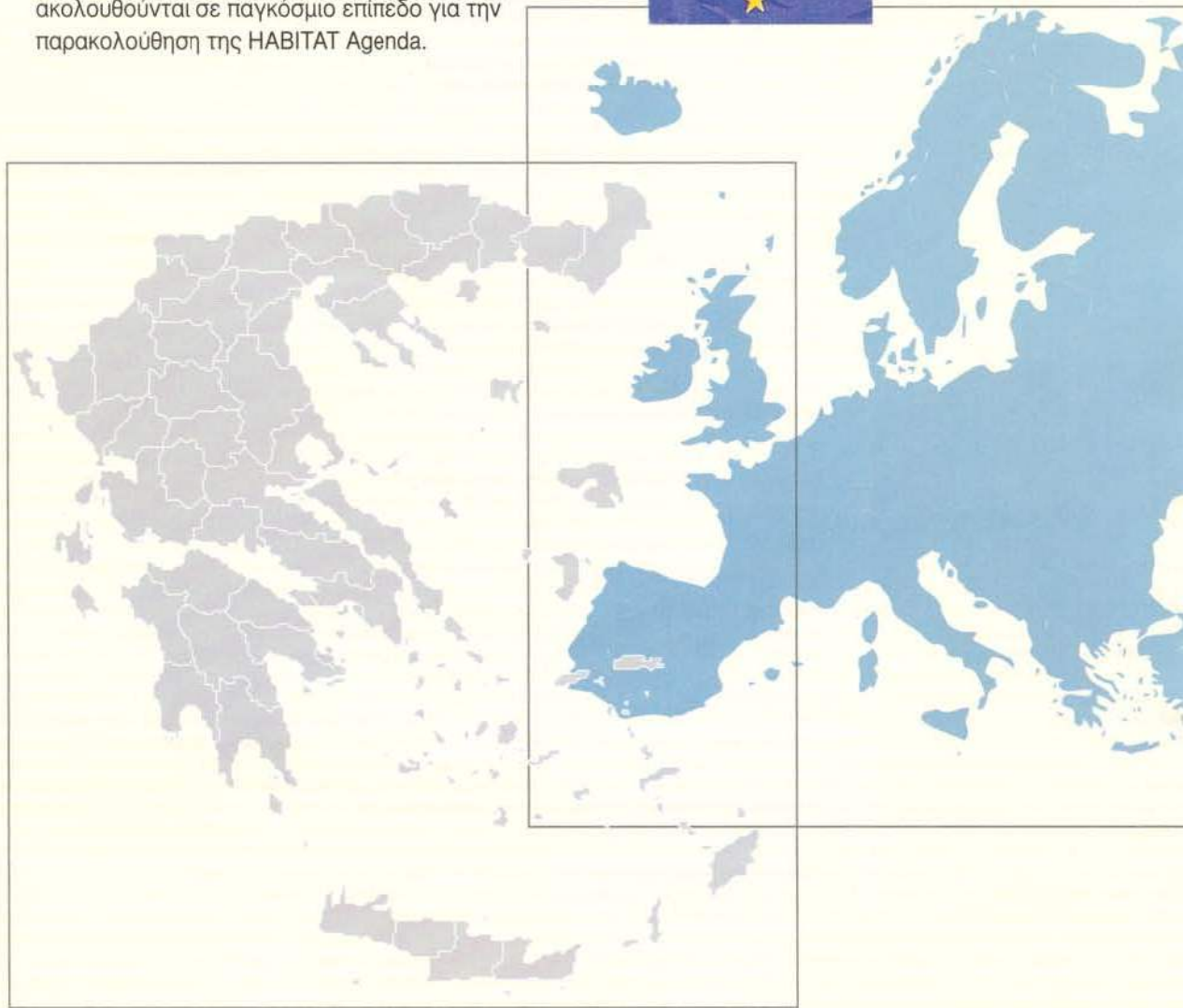

Εφαρμογή και παρακολούθηση

της HABITAT Agenda

Οι Ο.Τ.Α. πρέπει να παρακολουθούν την εφαρμογή της HABITAT Agenda, συνεργαζόμενοι με περιφερειακές, εθνικές και άλλες αρχές σε διεθνές επίπεδο και να αξιώνουν την υποβοήθηση του κράτους, στην εγκαθίδρυση μηχανισμών παρακολούθησης. Ένα Τοπικό Αστικό Παρατηρητήριο αποτελεί το μηχανισμό παρακολούθησης της εφαρμογής της HABITAT Agenda σε τοπικό επίπεδο. Ένα Τοπικό Αστικό Παρατηρητήριο γίνεται μέρος του Εθνικού Αστικού Παρατηρητηρίου και μέσω αυτού, συνιστά μέρος του Παγκόσμιου Αστικού Παρατηρητηρίου. Με την υλοποίηση ενός Προγράμματος Αστικών Δεικτών, οι Ο.Τ.Α. συμμετέχουν ενεργά στις σχέσεις που αναπτύσσονται και στις διαδικασίες που ακολουθούνται σε παγκόσμιο επίπεδο για την παρακολούθηση της HABITAT Agenda.

Παγκόσμιο Τοπικό / Αστικό Παρατηρητήριο

Το Παγκόσμιο Αστικό Παρατηρητήριο (Global Urban Observatory- GUO) είναι ένα αποκεντρωμένο πρόγραμμα δικτύωσης και ανάπτυξης, που ιδρύθηκε από το Κέντρο Ανθρωπίνων Οικισμών του ΟΗΕ και συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων της HABITAT Agenda και της Agenda 21. Η αποστολή του έγκειται στη δημιουργία μιας παγκόσμιας βάσης δεδομένων για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη, προκειμένου να καλυφθεί η ανάγκη της πληροφόρησης για τις αστικές συνθήκες και προοπτικές. Το GUO αναμένεται να βοηθήσει τις κυβερνήσεις, την τοπική αυτοδιοίκηση, την αστική κοινωνία, επαγγελματικούς φορείς και ιδιώτες:

- στη βελτίωση των αστικών πολιτικών, με τη συλλογή, ερμηνεία και εφαρμογή των πληροφοριών για τις αστικές τάσεις και συνθήκες,
- στη στοιχειοθέτηση και υλοποίηση εθνικών και τοπικών σχεδίων δράσης, βασισμένων στην καλύτερη δυνατή κατανόηση του τρόπου λειτουργίας και διοίκησης των πόλεων,
- στη συλλογή και ανάλυση ποσοτικών δεικτών και δεδομένων και στον προσδιορισμό των βέλτιστων πρακτικών για την απόκτηση συγκρίσιμων πληροφοριών, για τις ανάγκες σχεδιασμού και παρακολούθησης,
- για τη συναίνεση κατά τον καθορισμό και την υιοθέτηση πρότυπων όρων και πληροφοριών,
- στην ενθάρρυνση της αστικής κοινωνικής συναίνεσης και στην καθιέρωση συμμετοχικών διαδικασιών λήψης αποφάσεων, και τέλος,
- στη βελτίωση της αστικής διοίκησης και ανάπτυξης.

Αποδίδοντας ιδιαίτερη έμφαση στις ανάγκες πληροφόρησης των φορέων λήψης αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα, το GUO θα επικεντρώσει τις δραστηριότητές του στη βελτίωση της διαδικασίας συλλογής στοιχείων, στη διαχείριση των συστημάτων πληροφόρησης, στην παρακολούθηση και

αξιολόγηση των συνθηκών και τάσεων, στην ενθάρρυνση συναινετικών διαδικασιών λήψης αποφάσεων και στη διάχυση της πληροφόρησης μεταξύ των κυβερνήσεων και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης. Οι κύριοι τομείς ενεργοποίησης και επικέντρωσης των λειτουργιών του Παγκόσμιου Αστικού Παρατηρητηρίου είναι:

I. Ανάπτυξη ικανοτήτων (capacity building)

Τα προγράμματα ανάπτυξης ικανοτήτων στοχεύουν στην ενδυνάμωση του ρόλου της τοπικής αυτοδιοίκησης και των κυβερνητικών και μη οργανισμών, σε κρίσιμους τομείς συμμετοχικού σχεδιασμού, προγραμματισμού, εφαρμογής και αξιολόγησης, οικονομικής και χρηματοοικονομικής ανάλυσης, έρευνας και πληροφόρησης, συμβούλευσης και δικτύωσης. Η ανάπτυξη ικανοτήτων σ' αυτούς τους τομείς θα επιτευχθεί μέσω της ανάπτυξης δικτύων αστικών δομών και υποδομών πληροφόρησης και μέσω συνεταιρικών διακανονισμών μεταξύ των κέντρων κατάρτισης και των οργανισμών έρευνας.

II. Δικτύωση (networking)

Η HABITAT Agenda ενισχύει τη δέσμευση προώθησης, σε παγκόσμιο επίπεδο, της συνεργασίας (μέσω της ανταλλαγής και διάχυσης της κατάλληλης πληροφόρησης για τους ανθρώπινους οικισμούς και τις συνθήκες παροχής στέγης) στη βάση ενός διεθνούς δικτύου. Ενισχύεται η δημιουργία δικτύων μεταξύ των περιφερειακών και εθνικών αστικών παρατηρητηρίων, των τοπικών αστικών παρατηρητηρίων, των περιφερειακών / εθνικών οργανισμών ανάπτυξης, των εθνικών και τοπικών ιθυνόντων (policy makers), των επαγγελματικών ενώσεων, κ.ο.κ.

III. Υποδομές Πληροφόρησης (information infrastructures)

Πρωθούνται μηχανισμοί παροχής εργαλείων για τη συλλογή και διαχείριση στοιχείων και δεδομένων του αστικού χώρου, την ανάλυση και παρουσίαση στοιχείων, την εφαρμογή τους στη λήψη αποφάσεων και την εκμάθηση μέσω

των βέλτιστων πρακτικών.

IV. Τοπικά και Εθνικά Αστικά Παρατηρητήρια (local and national urban observatories)

Ένα Τοπικό Αστικό Παρατηρητήριο είναι ένας δημόσιος φορέας ή οργανισμός, ένα ερευνητικό κέντρο, σχεδιαζόμενο ως "εργαστήριο", όπου αναπτύσσονται και εξετάζονται αστικοί δείκτες. Το Τοπικό Αστικό Παρατηρητήριο σε δήμο ή πόλη θα πρέπει επίσης να είναι το επίκεντρο ανάπτυξης και σχεδιασμού των αστικών πολιτικών, με την υποστήριξη και τη συνεργασία των φορέων λήψης αποφάσεων (policy makers), τεχνικών εμπειρογνομόνων και αντιπροσώπων των ενδιαφερόμενων ομάδων.

Η ιδέα του Τοπικού Αστικού Παρατηρητηρίου, η οποία προέκυψε μετά τη Συνδιάσκεψη της Κωνσταντινούπολης, ως μηχανισμός υποβοήθησης της διαδικασίας εφαρμογής της HABITAT Agenda, ανταποκρίνεται στη διπλή απαίτηση για τοπική προσαρμοστικότητα και παγκόσμια συνέχεια των αστικών δεικτών. Ένα Τοπικό Αστικό Παρατηρητήριο είναι επίσης μια θεσμοθετημένη Ομάδα Εργασίας Δεικτών, μια μονάδα ανάπτυξης αποτελεσματικών εργαλείων και μεθόδων αντιμετώπισης κοινών ζητημάτων αστικής ανάπτυξης. Συγκροτεί έναν εξουσιοδοτημένο θεσμό σε τοπικό επίπεδο, όπου όλοι οι εταίροι συγκεντρώνονται για την ανάπτυξη εργαλείων και μεθόδων ιεράρχησης των στόχων και προτεραιοτήτων, τη συλλογή και ανάλυση στοιχείων πάνω στις αστικές συνθήκες και τάσεις και την παρακολούθηση των πολιτικών και των προγραμμάτων για τη βελτίωση της λειτουργίας της πόλης. Έτσι, ένα Τοπικό Αστικό Παρατηρητήριο προσδιορίζεται μέσω των ακόλουθων τεσσάρων λειτουργιών:

1. **Διαγνωστική δομή:** προσδιορισμός συνθηκών, τάσεων και προτεραιοτήτων (μέσω διαδικασιών έρευνας και παροχής συμβουλών), με τη συμμετοχή φορέων λήψης αποφάσεων και αντιπροσώπων μη κυβερνητικών ομάδων και αστικών οργανώσεων.

2. **Παροχή υπηρεσιών:** ανάπτυξη κατάλληλων δεικτών, αξιολόγηση πλαισίων πολιτικής και σχεδίων δράσης για την πόλη και τους Ο.Τ.Α. της, διατήρηση των συστημάτων διαχείρισης της πληροφόρησης και διεξαγωγή αξιολογήσεων για λογαριασμό της τοπικής αυτοδιοίκησης και των εταιρικών ομάδων.

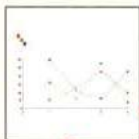
3. **Φορέας κατάρτισης:** υποβοήθηση των Ο.Τ.Α. των πόλεων στη χρήση κατάλληλων εργαλείων και μεθόδων για την παραγωγή, διαχείριση και ανάλυση της αστικής πληροφόρησης και την ανάπτυξη τοπικών ικανοτήτων. (επαρκών για την τακτική χρήση των εργαλείων και των μεθόδων σε μόνιμη βάση, στα πλαίσια της διαδικασίας διαμόρφωσης αστικής πολιτικής).

4. **Δικτύωση κόμβων:** συνεργασία με άλλα Τοπικά και Εθνικά Αστικά Παρατηρητήρια στην κατανομή των πόρων, την ανταλλαγή ουσιαστικών γνώσεων και μεθοδολογίας και τη διάχυση των αναλύσεων των δεικτών σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Τα Τοπικά Αστικά Παρατηρητήρια που διαμορφώνονται στις διάφορες πόλεις σχηματίζουν ένα Εθνικό Αστικό Παρατηρητήριο. Τα Εθνικά Αστικά Παρατηρητήρια μπορούν ν' αποτελούν μια κρατική υπηρεσία, ένα εθνικό πανεπιστήμιο, έναν εθνικό οργανισμό ή κάποια άλλη οντότητα.

Ένα Εθνικό Αστικό Παρατηρητήριο μπορεί επίσης να δημιουργηθεί για ν' αναλάβει τις ίδιες λειτουργίες σε κεντρικό-εθνικό επίπεδο, χωρίς τη συμμετοχή των Τοπικών Αστικών Παρατηρητηρίων. Η κυβέρνηση ή η τοπική αυτοδιοίκηση επιλέγουν τις δικές τους μεθόδους στην ανάληψη των παραπάνω λειτουργιών και το σχεδιασμό εθνικών και τοπικών αστικών παρατηρητηρίων. **Ωστόσο, ο κοινός στόχος είναι η καθιέρωση υπεύθυνων δράσεων για την παρακολούθηση και αξιολόγηση της προόδου στην εφαρμογή εθνικών και τοπικών προγραμμάτων και την παραγωγή καλύτερης πληροφόρησης για την ανάπτυξη του πολιτικού διαλόγου.**

Πρόγραμμα αστικών δεικτών

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΣΤΙΚΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ (URBAN INDICATORS PROGRAMME)

Σύμφωνα με την HABITAT Agenda (παράγραφος 240), "η τοπική αυτοδιοίκηση πρέπει σε τακτά χρονικά διαστήματα να παρακολουθεί και ν' αξιολογεί την αποδοτικότητα των λειτουργιών και δραστηριοτήτων της με τη χρήση συγκρίσιμων δεικτών για τους ανθρώπινους οικισμούς.....". Η χρησιμοποίηση των κατάλληλων δεικτών που παρέχουν ποιοτικές και ποσοτικές πληροφορίες για συγκεκριμένα θέματα και προβλήματα, μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό εργαλείο, με το οποίο οι πολίτες μπορούν να ελέγξουν την αποτελεσματικότητα και την πρόοδο των ενεργειών της τοπικής αυτοδιοίκησης σε θέματα, όπως συντήρηση και διαχείριση των αστικών υποδομών, προσφορά αστικών υπηρεσιών, έλεγχος της περιβαλλοντικής ρύπανσης, κ.α. Συνεπώς, έχει μεγάλη σημασία ο καθορισμός τέτοιων αστικών δεικτών να βασίζεται σε μια ευρεία εταιρικότητα, με τη συμμετοχή **όλων** των επιπέδων λήψης αποφάσεων και των ομάδων που ασχολούνται με ζητήματα αστικής ανάπτυξης. Οι αστικοί δείκτες πρέπει ν' αποτελούν "πρότυπα" περιγραφής και προβολής εξειδικευμένων πολιτικών και σχεδίων δράσης, τα οποία είναι σκόπιμο να συγκροτούνται με τη συνεργασία όλων των επιπέδων αυτοδιοίκησης. Η αναγωγή των αστικών δεικτών, σε σημαντικό εργαλείο παρακολούθησης της προόδου των τομειακών αστικών πολιτικών και αντιμετώπισης των σχετικών προβλημάτων, επιτρέπει τον ορθολογικό προγραμματισμό διαδικασιών αξιολόγησης (ex-post, on-going, ex-ante) από την τοπική αυτοδιοίκηση. Η διαδικασία προσδιορισμού χρήσιμων δεικτών βρίσκεται σε αμφίδρομη συσχέτιση με τον προσδιορισμό ξεκάθαρων στόχων, δραστηριοτήτων και διαδικασιών και ειδικότερα με τον επαναπροσδιορισμό των στόχων και την αξιολόγηση της επιτυχίας

των μέσων υλοποίησής τους.

Σύμφωνα με τη HABITAT Agenda, οι ενέργειές της ως Παγκόσμιου Προγράμματος Δράσης επικεντρώνονται στην επίτευξη των εξής τριών βασικών στόχων:

- α. επαρκής στέγη για όλους,
- β. βιώσιμοι ανθρώπινοι οικισμοί σε έναν αστικοποιούμενο κόσμο,
- γ. ανάπτυξη ικανοτήτων και θεσμών. Κάτω απ' αυτό το πρίσμα αναπτύσσονται δείκτες περιγραφής της απόδοσης των αστικών συστημάτων και εκτίμησης της προόδου επίτευξης διατομειακών στόχων πολιτικής, (όπως ισότητα και κοινωνική ένταξη, μείωση της φτώχειας, βιωσιμότητα, συνθήκες ποιότητας ζωής, κοινωνική συναίνεση, επάρκεια πόρων και ανταγωνιστικότητα).

Η βιώσιμη ανάπτυξη σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης δεν πρέπει να συνεπάγεται απλά και μόνο αποτελεσματική διαχείριση, αλλά πρέπει να είναι άμεσα συνυφασμένη με διαφανείς διαδικασίες αστικής ανάπτυξης, παροχής υπηρεσιών, αμοιβών, επιβολής φόρων, κ.ο.κ., που είναι συμβατές με τις ανάγκες και τις επιταγές του τοπικού πληθυσμού.

Συνεπώς, ως στόχοι-δράσεις προτείνονται:

- Εκσυγχρονισμός των συστημάτων προγραμματισμού για την ανάπτυξη και οικονομική αξιοποίηση των υπαρχόντων πόρων.
- Αύξηση των τοπικών εσόδων.
- Έλεγχος των δημοσίων δαπανών μέσω ενός κατάλληλου λογιστικού συστήματος και παρατηρητηρίων.
- Έλεγχος και αξιολόγηση των προγραμμάτων δημοσίων επενδύσεων για την επίτευξη του κοινωνικού οφέλους.

Η ένταξη των δεικτών, στα υπάρχοντα προγράμματα, συνιστά ένα πρώτο βήμα χρήσης και εφαρμογής των δεικτών σε τοπικό επίπεδο. Το δεύτερο βήμα αφορά την ολοκλήρωση και ένταξη των αστικών δεικτών

στις πολιτικές αστικής ανάπτυξης, σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.

Πρόταση του Κέντρου Ανθρωπίνων Οικισμών του ΟΗΕ είναι η θεσμοθέτηση των Αστικών Δεικτών και η ένταξή τους στα Τοπικά και Εθνικά Δίκτυα Αστικών Παρατηρητηρίων. Ο συνδυασμός και η συνεργασία των προσεγγίσεων του Προγράμματος Αστικών Δεικτών και του Αστικού Παρατηρητηρίου επέρχεται μέσω των εξής δράσεων:

1. Καθορισμός ομάδων εργασίας για την επιλογή συγκεκριμένων δεικτών, τη συλλογή και εφαρμογή τους στο πρόγραμμα. Σε ένα πρώτο στάδιο οι δείκτες μπορούν να σχετίζονται με την παροχή μιας συγκεκριμένης υπηρεσίας (μείωση φτώχειας στα αστικά κέντρα, στέγαση, κ.λ.π.). Η δημιουργία Αστικού Παρατηρητηρίου, για την παρακολούθηση

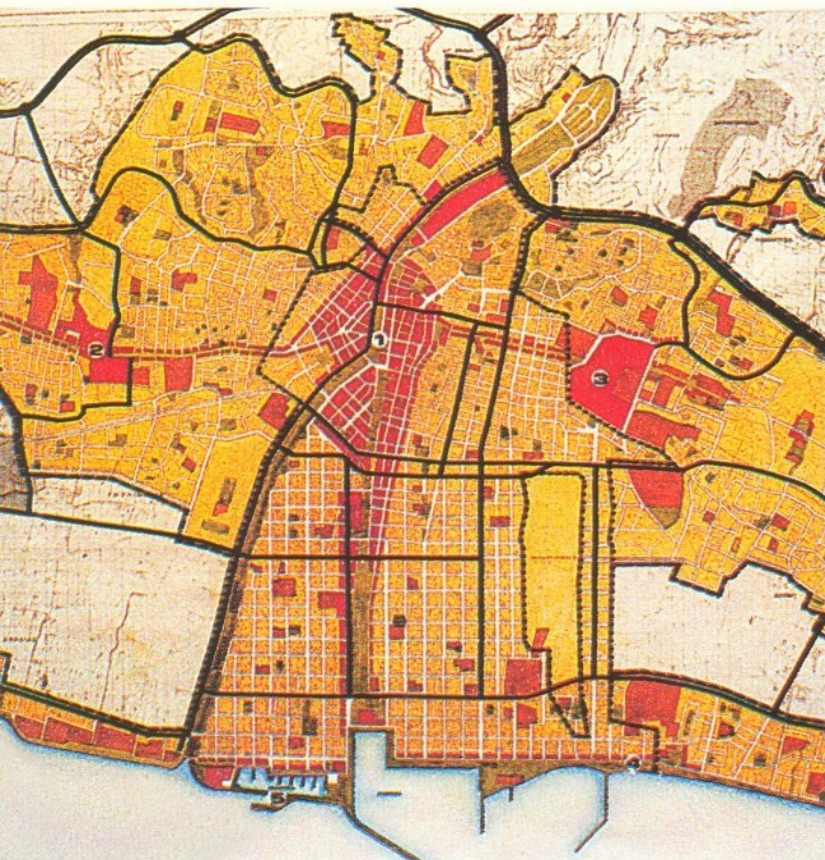
των σχεδίων και προγραμμάτων, απαιτεί την πραγματοποίηση περισσότερων επενδύσεων, σε πρώτο στάδιο, για τη δημιουργία της κατάλληλης λειτουργικής δομής.

2. Παροχή εργαλείων (σύστημα βάσης δεδομένων, κ.ο.κ.) και μεθοδολογιών, επεξεργασία και αξιολόγησή τους από μια τεχνική ομάδα εργασίας, κατά τη διάρκεια του προγράμματος.
3. Προσδιορισμός των λειτουργιών, του ρόλου και της εμβέλειας του Αστικού Παρατηρητηρίου στην τελευταία φάση του προγράμματος, με την άσκηση και παρακολούθηση των λειτουργιών του, από τις ομάδες εργασίας.

Οι αστικοί δείκτες χρησιμοποιούνται τυπικά:

- ως οδηγοί επιλογής και εφαρμογής συγκεκριμένων πολιτικών και παρακολούθησης της προόδου των ήδη υπάρχουσών πολιτικών,
- για την παρακολούθηση της αποδοτικότητας των εσωτερικών προγραμμάτων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και ως μέτρα ισόρροπης και αποτελεσματικής κατανομής των χρηματοδοτικών πόρων.

Το Πρόγραμμα Αστικών Δεικτών θα βοηθήσει τους ιθύνοντες σε τοπικό επίπεδο, (δημάρχους, τοπικές υπηρεσίες σχεδιασμού), να ιεραρχήσουν τις ανάγκες και τις δράσεις με γνώμονα τους αστικούς στόχους ή τα στρατηγικά σχέδιά τους. Κρίσιμος ρόλος των δεικτών αναδεικνύεται η επιρροή της μελλοντικής πολιτικής, και των πρωτοβουλιών ανάληψης εξειδικευμένων αστικών παρεμβάσεων και σχεδίων δράσης. Οι αποφάσεις των δημάρχων, σχετικά με τις τοπικές επενδύσεις, αποτελούν, επίσης, αντικείμενο παρακολούθησης -μέσω των δεικτών- προκειμένου να εξασφαλιστεί η επιτυχία των επιθυμητών αποτελεσμάτων, η πρόσβαση των ειδικών ομάδων-στόχων (target groups) και η αποφυγή ανεπιθύμητων

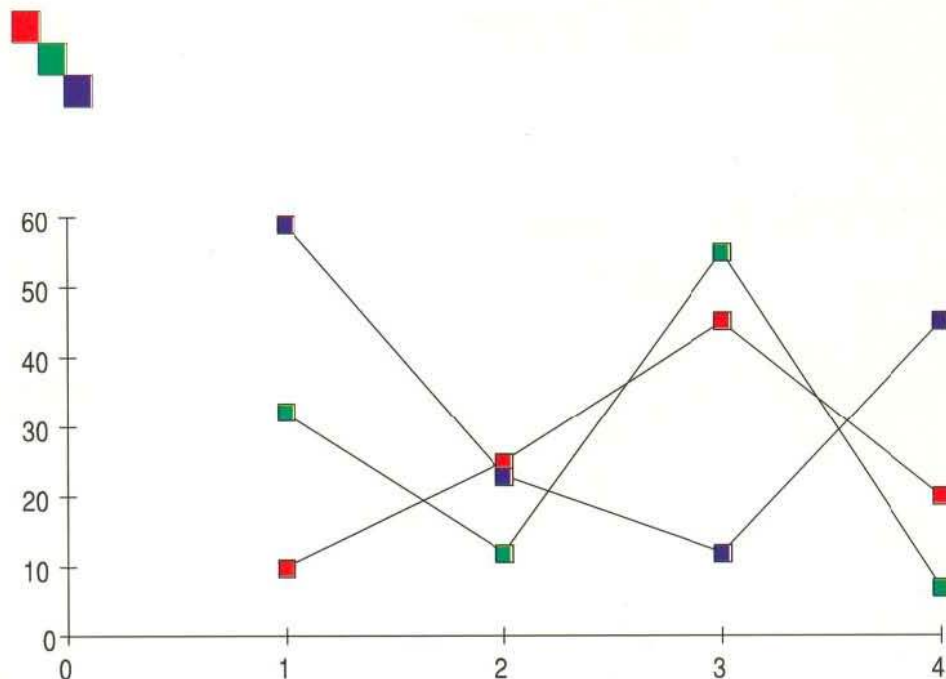
παρενεργειών από την αναπτυξιακή διαδικασία.

Οι δείκτες θα πρέπει ν' αναχθούν σε σημαντικό εργαλείο αποτίμησης της αστικής κατάστασης, προσδιορίζοντας προβληματικές περιοχές δράσης και επενδυτικούς τομείς κατάλληλους για μελλοντική ανάπτυξη.

Η πρόταση του Κέντρου Ανθρωπίνων Οικισμών του ΟΗΕ περιέχει και ένα πρώτο πλαίσιο προτεινόμενων δεικτών, για την παρακολούθηση της εφαρμογής της HABITAT Agenda. Το πλαίσιο αυτό, που παρουσιάζεται στο Παράρτημα, αποτελεί ένα παράδειγμα, για το πως οι τρεις βασικοί

στόχοι της HABITAT Agenda (επαρκής στέγη για όλους, βιώσιμη ανάπτυξη οικισμών, ανάπτυξη ικανοτήτων) μπορούν να εξειδικευτούν σε επιμέρους δράσεις (πολιτικές), οι οποίες με τη σειρά τους παρακολουθούνται και αξιολογούνται με την εφαρμογή συγκεκριμένων δεικτών. Η εφαρμογή του στην Ελλάδα, τόσο σε επίπεδο χώρας, όσο και σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο (σε επίπεδο Ο.Τ.Α.), απαιτεί βέβαια σημαντική επεξεργασία προκειμένου να προσαρμοσθεί στην ελληνική πραγματικότητα και τις ιδιαίτερες συνθήκες και τα προβλήματα των οικισμών.

Τη μελέτη διαμόρφωσης ενός πλαισίου δεικτών που να ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες συνθήκες και προβλήματα των ελληνικών οικισμών, έχει αναλάβει να διαμορφώσει το Τμήμα Ερευνών της ΔΕΠΟΣ, υπό το γενικότερο πρόγραμμα μελετών για τη HABITAT II, σε συνεργασία με την Διεύθυνση Οικιστικής Πολιτικής και Κατοικίας του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Στην "Εθνική Έκθεση της Ελλάδος" για τη HABITAT II (1996), παρουσιάζεται, εκτός από την αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης και το εθνικό σχέδιο δράσης, και η εφαρμογή του συστήματος των βασικών δεικτών στις ελληνικές συνθήκες.

Παράρτημα

ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΕΙΚΤΩΝ **ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ** **ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΗΣ** **ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ** **ΤΗΣ HABITAT AGENDA**

Πηγή: <http://www.unhabitat.org/guo>

Οι παρακάτω δράσεις και δείκτες αφορούν αντίστοιχα κεφάλαια της Διακήρυξης της HABITAT II και του Οδηγού που προηγήθηκε:

- α. Επαρκής στέγη για όλους
- β. Βιώσιμη ανάπτυξη οικισμών σ' έναν αστικοποιούμενο κόσμο
- γ. Ανάπτυξη ικανοτήτων και θεσμών

A. ΕΠΑΡΚΗΣ ΣΤΕΓΗ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ

A1 Υπόβαθρο

Δράσεις

1. Βελτίωση και εξασφάλιση ίσης και αποτελεσματικής προστασίας κατά των διακρίσεων στην πρόσβαση σε στέγη
2. Παροχή νομικής προστασίας μισθώσεων και ίσης πρόσβασης στη γη για όλους, εφαρμογή πολιτικών που στοχεύουν στη δημιουργία προσβάσιμων και οικονομικά ανεκτών συνθηκών στέγης
3. Εξασφάλιση αποτελεσματικής παρακολούθησης και αξιολόγησης των συνθηκών στέγης

Δείκτες

- Καθεστώς οίκησης (ποσοστό νοικοκυριών ανά τύπο οίκησης)
- Αναλογία μέσου επιπέδου τιμών κατοικίας προς το μέσο εισόδημα ενός νοικοκυριού
- Αναλογία μέσου ετήσιου ενοικίου προς το μέσο εισόδημα των εκμισθωτών
- Μέση επιφάνεια δωματίου ανά άτομο (τ.μ.)
- Ποσοστό αυθαίρετων κατοικιών
- Ποσοστό αστέγων
- Ποιοτικοί δείκτες (εξέταση του θεσμικού πλαισίου και της αποτελεσματικότητας εφαρμογής του, π.χ. στέγη σε αντιστοιχία με την υπάρχουσα νομοθεσία, μόνιμες δομές προστασίας, κ.ο.κ.)

A2. Πολιτικές κατοικίας

Δράσεις

1. Αποκέντρωση των πολιτικών κατοικίας και των δομών διοίκησης
2. Πλαισίωση των πολιτικών κατοικίας με μακροοικονομικές, κοινωνικές, δημογραφικές, περιβαλλοντικές και πολιτιστικές πολιτικές
3. Σχηματισμός και εφαρμογή πολιτικών που προωθούν δυναμικές προσεγγίσεις ανάπτυξης, διατήρησης και αποκατάστασης της κατοικίας σε αγροτικές και αστικές περιοχές
4. Υιοθέτηση και εφαρμογή μιας διατομεακής προσέγγισης για την ανάπτυξη πολιτικής

Δείκτες

- Ποιοτικοί δείκτες (εξέταση του πλαισίου πολιτικής και της αποτελεσματικότητας εφαρμογής του)

A3. Συστήματα παροχής στέγης

Δράσεις

1. Εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας των μηχανισμών αγοράς
2. Διευκόλυνση των κοινωνικά παρεχόμενων κατοικιών
3. Εξασφάλιση πρόσβασης στη γη
4. Κινητοποίηση χρηματοοικονομικών πόρων
5. Εξασφάλιση πρόσβασης σε βασικές υποδομές και υπηρεσίες
6. Βελτίωση των διαδικασιών σχεδιασμού, προγραμματισμού, κατασκευής, διατήρησης και αποκατάστασης

Δείκτες

- Αναλογία μέσου επιπέδου τιμών κατοικίας προς το μέσο εισόδημα ενός νοικοκυριού
- Αναλογία μέσου ετήσιου ενοικίου προς το μέσο εισόδημα των εκμισθωτών
- Πολλαπλασιαστές ανάπτυξης γης
- Δαπάνες υποδομής
- Αναλογία των στεγαστικών δανείων προς τα συνολικά δάνεια
- Ετήσιος αριθμός κατασκευής κατοικιών/1000 άτομα
- Συνολικές ετήσιες επενδύσεις κατασκευής

Παράρτημα

κατοικίας

- Αποτελεσματική φορολόγηση κατοικίας
- Ποσοστό αστικής γης που καλύπτεται από νομοθετικές ρυθμίσεις χρήσεων γης
- Μέσο χρονικό διάστημα για την απόκτηση αδειών, παραχωρήσεων και τίτλων
- Ποσοστό κατοικιών που έχουν αποκτηθεί με στεγαστικά δάνεια
- Αναλογία νέων δανείων για την απόκτηση στέγης προς τις συνολικές στεγαστικές επενδύσεις
- Ποσοστό της ιδιοκατασκευής κατοικίας στη συνολική παραγωγή κατοικίας
- Κόστος κατασκευής ανά τ.μ.
- Χρόνος απαιτούμενος για την κατασκευή μιας μέσης κατοικίας

A4. Ευπαθείς ομάδες και άτομα με ειδικές ανάγκες

Δράσεις

1. Εξάλειψη εμποδίων και διακρίσεων στην παροχή κατοικίας
2. Κάλυψη των αναγκών στέγης όσων ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες
3. Μείωση ευπάθειας

Δείκτες

- Ποσοστό ατόμων που τους έχουν κάνει έξωση
- Ποσοστό αυθαίρετων κατοικιών
- Ποσοστό μισθωτών με επίσημα συμβόλαια μίσθωσης
- Ποσοστό απόκτησης στέγης με δάνειο ανά ομάδα πληθυσμού
- Αναλογία μέσου ετήσιου ενοικίου για μια κατοικία προς το μέσο εισόδημα των μισθωτών

B. ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΣΕ ΕΝΑΝ ΑΣΤΙΚΟΠΟΙΟΥΜΕΝΟ ΚΟΣΜΟ

B1. Βιώσιμες χρήσεις γης

Δράσεις

1. Καθιέρωση βιώσιμων προτύπων χρήσεων γης και σχεδιασμού
  - ✓ νομικό πλαίσιο

- ✓ έλεγχος χρήσεων γης
  - ✓ φορολογικά κίνητρα
  - ✓ αγορές γης ελαστικές στη ζήτηση
  - ✓ ενθάρρυνση συνεργασιών μεταξύ δημοσίου, ιδιωτικού τομέα
  - ✓ προώθηση του αστικού σχεδιασμού, με αποθάρρυνση εγκατάστασης οχλουσών δραστηριοτήτων σε κατοικήσιμες περιοχές
  - ✓ παρεμπόδιση ή εξάλειψη της ρύπανσης και της έκθεσης στους ρύπους από βιομηχανικές εγκαταστάσεις
  - ✓ ολοκλήρωση του σχεδιασμού χρήσεων γης, επικοινωνιών και μεταφορών
  - ✓ ολοκληρωμένα συστήματα διαχείρισης ακτών
2. Ανάπτυξη και υποστήριξη βελτιωμένης και ολοκληρωμένης διαχείρισης γης
    - ✓ χρήση εργαλείων και ανάπτυξη ικανοτήτων για διαφανείς διαδικασίες αστικής παρακολούθησης
    - ✓ ολοκληρωμένα συστήματα πληροφόρησης για τη γη
    - ✓ ανάπτυξη αγοράς γης μέσω ενός αποτελεσματικού θεσμικού πλαισίου
    - ✓ κατανοητές και περιβαλλοντικά ορθολογικές στρατηγικές

Δείκτες

- Ποσοστό γης που χρησιμοποιείται για οικιστική χρήση (επίσημη και ανεπίσημη), εμπορική και βιομηχανική, αγροτική, για εγκατάσταση υπηρεσιών, για μεταφορές, κ.ο.κ.
- Ποιοτικοί δείκτες:
  - ✓ εξέταση των στρατηγικών χρήσεων γης
  - ✓ εξέταση των ελέγχων χρήσεων γης
  - ✓ εξέταση των εργαλείων παρακολούθησης
  - ✓ ποσοστό αστικής γης που υπάγεται σε νομοθετικές ρυθμίσεις χρήσεων γης
  - ✓ συστήματα πληροφοριών γης (ναι/όχι)

B2. Κοινωνική ανάπτυξη: εξάλειψη φτώχειας, δημιουργία παραγωγικής απασχόλησης και κοινωνική ένταξη

Δράσεις

1. Προώθηση της ίσης πρόσβασης και ισότητας

Παράρτημα

- και δίκαιη παροχή υπηρεσιών στους ανθρώπινους οικισμούς
2. Προώθηση της κοινωνικής ένταξης
  3. Καταπολέμηση της φτώχειας
    - ✓ δημιουργία ευκαιριών παραγωγικής απασχόλησης
    - ✓ προστασία των βασικών δικαιωμάτων και των συμφερόντων των εργαζομένων
    - ✓ αποδοτικές επενδύσεις εντάσεως εργασίας
    - ✓ παροχή πιστωτικών διευκολύνσεων σε ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού
  4. Ανάπτυξη των ικανοτήτων των νέων και προετοιμασία τους για να αναλάβουν έναν υπεύθυνο ρόλο στην ανάπτυξη των ανθρώπινων οικισμών
  5. Προώθηση της πλήρους συμμετοχής των τοπικών πληθυσμών στην ανάπτυξη των αγροτικών και αστικών περιοχών

Δείκτες

- Ποσοστό νοικοκυριών με υποδομή ύδρευσης, αποχέτευσης, ηλεκτρισμού και τηλεφώνου
- Ποσοστό νοικοκυριών με πρόσβαση σε πόσιμο νερό
- Δαπάνες νοικοκυριών για σίτιση, κατοικία, μεταφορά, κ.α.(%)
- Ετήσια δαπάνη για κοινωνικές υπηρεσίες
- Νοσοκομειακές κλίνες (αριθμός ατόμων/κλίνη)
- Ανεπίσημη ανεργία
- Ποσοστό ανεργίας
- Αριθμός σχολικών αιθουσών
- Μορφωτικό επίπεδο ενηλίκων
- Παιδική εργασία
- Εγκληματικότητα
- Ποιοτικοί δείκτες (εξέταση του θεσμικού πλαισίου και της αποτελεσματικότητας εφαρμογής του)

B3. Πληθυσμός και βιώσιμη ανάπτυξη ανθρώπινων οικισμών

Δράσεις

1. Αντιμετώπιση πληθυσμιακών ζητημάτων που επηρεάζουν τους ανθρώπινους οικισμούς και ένταξη των δημογραφικών ζητημάτων σε βιώσιμους ανθρώπινους οικισμούς.

- ✓ εξασφάλιση ότι τα πληθυσμιακά/δημογραφικά ζητήματα αντιμετωπίζονται κατάλληλα στα πλαίσια των διαδικασιών λήψης αποφάσεων
- ✓ δημιουργία βάσεων δεδομένων
- ✓ αύξηση της ευαισθητοποίησης, της γνώσης και της κατανόησης της επίδρασης της πληθυσμιακής αλλαγής και των αναπτυξιακών μεταβλητών στους ανθρώπινους οικισμούς
- ✓ εκτίμηση της ανάγκης προγραμματισμού, σχεδιασμού και κατασκευής νέων βιώσιμων ανθρώπινων οικισμών

Δείκτες

- Ποσοστό πληθυσμού σε αστικές περιοχές
- Ποσοστό πληθυσμού σε αστικά συγκροτήματα
- Ρυθμός αύξησης του πληθυσμού
- Μέσο μέγεθος νοικοκυριού
- Ρυθμός αύξησης νοικοκυριών
- Ρυθμοί γεννητικότητας και θνησιμότητας
- Είδη νοικοκυριών
- Ρυθμοί μετανάστευσης
- Οικιστική πυκνότητα
- Συνολικοί ρυθμοί γονιμότητας
- Ποιοτικοί δείκτες (εξέταση των πρακτικών προγραμματισμού)

B4. Περιβαλλοντικά βιώσιμοι, υγιείς και κατάλληλοι ανθρώπινοι οικισμοί

Δράσεις

1. Βελτίωση της υγείας και της ευημερίας των ανθρώπων, ιδίως όσων ζουν στα όρια της φτώχειας
2. Βελτίωση των περιβαλλοντικών συνθηκών και μείωση των βιομηχανικών και αστικών ρύπων και άλλου είδους κινδύνων στους ανθρώπινους οικισμούς
3. Αναγνώριση της ανάγκης μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης για την παροχή περιβαλλοντικών υπηρεσιών και πολιτικών
4. Προώθηση ενός υγιούς περιβάλλοντος που θα συνεχίσει να παρέχει επαρκές στέγη για όλους και βιώσιμους ανθρώπινους οικισμούς

Παράρτημα

για τις υπάρχουσες και μελλοντικές γενιές

5. Εξασφάλιση μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης στη διαχείριση των υδάτινων πόρων που αναγνωρίζει τις σχέσεις μεταξύ νερού, υγείας και υγιεινής, μεταξύ οικονομίας και περιβάλλοντος και μεταξύ πόλεων και της ενδοχώρας τους.
6. Βελτίωση της βιωσιμότητας των ανθρώπινων οικισμών

Δείκτες

- Παιδική θνησιμότητα
- Θνησιμότητα νεογνών
- Κατανάλωση νερού
- Νοικοκυριά με πρόσβαση σε πόσιμο νερό
- Παραγόμενα στερεά απόβλητα
- Μέθοδοι διάθεσης στερεών αποβλήτων
- Τύποι αποχετεύσεων
- Υδάτινοι πηγές χρησιμοποιούμενες από νοικοκυριά
- Ρυθμός ανακύκλωσης στερεών αποβλήτων
- Ανακύκλωση υγρών αποβλήτων
- Παραγωγή βιομηχανικών απόβλητων (βιομηχανικά-τοξικά-ραδιενεργά)
- Δαπάνες για την προστασία του περιβάλλοντος

B5. Βιώσιμη χρήση ενέργειας

Δράσεις

1. Προώθηση αποτελεσματικής και βιώσιμης χρήσης της ενέργειας
  - ✓ ενεργειακός προγραμματισμός και σχεδιασμός
  - ✓ προώθηση της χρήσης ανανεώσιμων και ασφαλών πηγών ενέργειας
  - ✓ προώθηση ενεργειακά αποδοτικών συστημάτων

Δείκτες

- Χρήση ενέργειας ανά άτομο
- Χρήση ανανεώσιμης ενέργειας
- Κατανάλωση καυσίμων στις μεταφορές

B6. Βιώσιμα συστήματα μεταφορών και επικοινωνιών

Δράση

1. Επίτευξη βιώσιμων μεταφορών στους

ανθρώπινους οικισμούς

- ✓ ολοκληρωμένη προσέγγιση πολιτικής μεταφορών
- ✓ συντονισμός χρήσεων γης και προγραμματισμού μεταφορών
- ✓ χρήση ενός άριστου συνδυασμού μεταφορικών μέσων
- ✓ μέτρα αποθάρρυνσης του αυξανόμενου ρυθμού χρήσης ιδιωτικών μέσων μεταφοράς και μείωση συμφόρησης
- ✓ αποτελεσματικό, οικονομικά ανεκτό, φυσικά προσβάσιμο και περιβαλλοντικά ασφαλές δημόσιο σύστημα μεταφορών και επικοινωνιών
- ✓ αποτελεσματικές και μη ρυπογόνες τεχνολογίες
- ✓ δημόσια πρόσβαση σε ηλεκτρονικά συστήματα πληροφοριών

Δείκτες

- Ποσοστό μεταφορών προς το χώρο εργασίας με: ιδιωτικό όχημα, τρέινο, λεωφορείο ή minibus, μοτοποδήλατο, ποδήλατο, πεζοπορία, κ.α.
- Μέσος χρόνος μετακίνησης προς το χώρο εργασίας
- Δαπάνες για οδική υποδομή (κατά κεφαλή)
- Ιδιοκτησία αυτοκινήτων (αυτοκίνητα/1000 κατοίκους)
- Κατανάλωση καυσίμων
- Μερίδιο των μεταφορών στον προϋπολογισμό του νοικοκυριού
- Τιμή καυσίμων
- Μήκος ασφαλτοστρωμένων και μη δρόμων
- Οχήματα που δεν πληρούν τους όρους εκπομπής ρύπων
- Κυκλοφοριακές ρυθμίσεις/διευκολύνσεις
- Ποιοτικοί δείκτες (εξέταση των μεταφορικού και επικοινωνιακού προγραμματισμού και πολιτικών)

B7. Διατήρηση και αποκατάσταση της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς

Δράσεις

1. Προώθηση της ιστορικής και πολιτιστικής συνέχειας και ενθάρρυνση της ευρείας

Παράρτημα

πολιτικής συμμετοχής σε όλες τις πολιτιστικές δραστηριότητες

2. Ολοκλήρωση της ανάπτυξης μέσω στόχων διατήρησης και αποκατάστασης

Δείκτες

- Αριθμός ιστορικών μνημείων στην πόλη
- Δαπάνες για αποκατάσταση και αναβάθμιση κτιρίων στην πόλη
- Κίνητρα σε ιδιώτες για αποκατάσταση και αναβάθμιση κτιρίων σε αστικές περιοχές (να/όχι)
- Ποιοτικοί δείκτες (εξέταση των πρακτικών προγραμματισμού και των πολιτικών)

B8. Βελτίωση αστικής οικονομίας

Δράσεις

1. Δημιουργία μιας αποτελεσματικής χρηματοοικονομικής βάσης για την αστική ανάπτυξη
  - ✓ σχηματισμός και εφαρμογή πολλαπλασιαστικών οικονομικών πολιτικών
  - ✓ ενθάρρυνση του σχηματισμού νέων ιδιωτικών-δημόσιων εταιρικών σχέσεων
2. Παροχή ενκαιριών για παραγωγική απασχόληση και ιδιωτικές επενδύσεις
  - ✓ εφαρμογή βιώσιμων αστικών πολιτικών ανάπτυξης
  - ✓ διευκόλυνση της πρόσβασης σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και κατάρτισης
  - ✓ προώθηση μιας επαρκούς προσφοράς γης για τις ανάγκες της επιχειρηματικής κοινότητας
3. Παροχή ενκαιριών στις μικρές επιχειρήσεις και στις ΜΜΕ
  - ✓ επέκταση της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε ανεπίσημους χώρους εργασίας
  - ✓ προώθηση και ενδυνάμωση προγραμμάτων που ολοκληρώνουν πιστωτικά προγράμματα χρηματοοικονομίας, επαγγελματικής κατάρτισης και μεταφοράς τεχνολογίας προς όφελος των μικρών και μικρο-μεσαίων επιχειρήσεων και συνεταιρισμών

4. Ενίσχυση των αστικών οικονομιών ώστε να καταστούν ανταγωνιστικές σε μια παγκοσμιοποιούμενη αγορά

- ✓ βελτίωση εκπαίδευσης και προώθηση της κατάρτισης στο χώρο εργασίας
  - ✓ υποστήριξη της αναδιάρθρωσης των τοπικών βιομηχανιών
  - ✓ εξέταση και επαναθεώρηση του θεσμικού πλαισίου για την προσέλκυση ιδιωτικών επενδύσεων
  - ✓ μείωση εγκληματικότητας και υποστήριξη της δημόσιας ασφάλειας ώστε να καταστούν οι αστικές περιοχές περισσότερο ελκυστικές για οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές δραστηριότητες
  - ✓ ενθάρρυνση των ορθολογικών οικονομικών πολιτικών σε όλα τα επίπεδα διοίκησης
5. Εξάλειψη των αρνητικών αποτελεσμάτων των διαρθρωτικών μέτρων σε μεταβατικές φάσεις της οικονομίας

Δείκτες

- Κατά κεφαλή τοπικό προϊόν
- Αστικό προϊόν/Εθνικό προϊόν
- Επενδύσεις (στην πόλη): ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου προς το τοπικό προϊόν
- Επίπεδο ανάπτυξης υποδομών (Βλ. Πίνακα Β4)
- Επίπεδο κοινωνικής ανάπτυξης (Βλ. Πίνακα Β2)
- Κατά κεφαλή επενδύσεις υποδομών (Βλ. Πίνακα Α3)
- Κατά κεφαλή έσοδα Ο.Τ.Α.
- Κατά κεφαλή δαπάνη Ο.Τ.Α.
- Ποιοτικοί δείκτες (εξέταση αστικών οικονομικών πολιτικών)

B9. Ισόρροπη ανάπτυξη οικισμών στις αγροτικές περιφέρειες

Δράσεις

1. Προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης ανθρώπινων οικισμών και μείωση της μετανάστευσης από τις αγροτικές προς τις

Παράρτημα

αστικές περιοχές

2. Προώθηση της χρήσης νέων και βελτιωμένων τεχνολογιών και κατάλληλων παραδοσιακών πρακτικών στην ανάπτυξη αγροτικών οικισμών
3. Καθιέρωση πολιτικών βιώσιμης περιφερειακής ανάπτυξης και διαχείρισης
4. Θεμελίωση μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης για την προώθηση ισόρροπης ανάπτυξης του αγροτικού και αστικού χώρου

Δείκτες

- Ποσοστό αγροτικού πληθυσμού
- Ρυθμοί μετανάστευσης
- Υποδομή ύδρευσης και ηλεκτρισμού σε αγροτικά νοικοκυριά
- Αύξηση απασχόλησης στις αγροτικές περιοχές
- Ρυθμοί ανεργίας στις αγροτικές περιοχές
- Ποιοτικοί δείκτες (εξέταση αστικών οικονομικών πολιτικών)

B10. Αποφυγή καταστροφών, ετοιμότητα και δυνατότητες αποκατάστασης καταστροφών

Δράσεις

1. Βελτίωση των μέτρων αποφυγής φυσικών και μη καταστροφών, ετοιμότητα και ανταπόκριση
2. Μετριασμός καταστροφών
  - ✓ κατανοητό σύστημα πληροφόρησης
  - ✓ χαμηλού κόστους, ενκταίες λύσεις και καινοτομικές προσεγγίσεις
  - ✓ ενθάρρυνση όλων των μελών της κοινωνίας για συμμετοχή στο σχεδιασμό αποφυγής καταστροφών
3. Παρεμπόδιση τεχνολογικών και βιομηχανικών καταστροφών
4. Ετοιμασία και εφαρμογή μέτρων αποκατάστασης, επανόρθωσης και ανακατασκευής
  - ✓ ανάπτυξη συστημάτων ετοιμότητας και εκτάκτων αναγκών
  - ✓ καθιέρωση αξιόπιστων επικοινωνιών και ικανοτήτων λήψης αποφάσεων
  - ✓ ενίσχυση των επιστημονικών και τεχνικών

ικανοτήτων για εκτίμηση ζημιών και παρακολούθηση

Δείκτες

- Ποσοστό κατεστραμμένων κατοικιών από φυσικές και μη καταστροφές
- Δόμηση σε περιοχές που είναι επιρρεπείς σε φυσικές καταστροφές
- Αριθμός θανάτων από βιομηχανικά ατυχήματα
- Αριθμός προσφύγων
- Κόστος τραυματισμών και δυστηχημάτων από φυσικές καταστροφές
- Σχέδιο εκτάκτου ανάγκης (ναι/όχι)
- Πληροφοριακό σύστημα αποφυγής καταστροφών (ναι/όχι)
- Ποιοτικοί δείκτες (εξέταση των μέτρων και των πολιτικών αποφυγής καταστροφών)

Γ. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΘΕΣΜΩΝ

Γ1. Αποκέντρωση και ενίσχυση της τοπικής αυτοδιοίκησης και των ενώσεων/δικτύων της

Δράση

1. Εξασφάλιση αποτελεσματικής αποκέντρωσης και ενίσχυση της τοπικής αυτοδιοίκησης και των ενώσεων/δικτύων της

Δείκτες

- Έλεγχος της τοπικής αυτοδιοίκησης από υψηλότερα επίπεδα διοίκησης
- Αριθμός εκλεγμένων και διορισμένων αντιπροσώπων αυτοδιοίκησης ανά φύλο, ομάδα πληθυσμού, κ.ο.κ.
- Αριθμός ενώσεων-εταιρειών ανά 10.000 κατοίκους
- Ποιοτικοί δείκτες (εξέταση του θεσμικού πλαισίου)

Γ2. Δημόσια συμμετοχή και κοινωνική συναίνεση

Δράσεις

1. Ενθάρρυνση και υποστήριξη των συμμετοχικών διαδικασιών, της κοινωνικής συναίνεσης και της εκπλήρωσης των

Παράρτημα

υποχρεώσεων των διοικητικών αρχών μέσω θεσμικών και νομικών πλαισίων που διευκολύνουν και ενθαρρύνουν την ευρεία συμμετοχή όλων των πολιτών και των αστικών οργανισμών στη λήψη αποφάσεων και την εφαρμογή και παρακολούθηση στρατηγικών για ανθρώπινους οικισμούς, πολιτικών και προγραμμάτων.

Δείκτες

- Ποσοστά συμμετοχής ψηφοφόρων ανά φύλο και ομάδα πληθυσμού, κ.ο.κ.
- Ανάμιξη των πολιτών σε βασικές αποφάσεις προγραμματισμού
- Ποιοτικοί δείκτες (εξέταση των διαδικασιών λήψης αποφάσεων)

Γ3. Διαχείριση ανθρώπινων οικισμών

Δράσεις

1. Ανάπτυξη ικανοτήτων και θεσμών για τη βελτίωση του προγραμματισμού και της διαχείρισης των ανθρώπινων οικισμών

Δείκτες

- Ποιοτικοί δείκτες:
  - ✓ προγράμματα ανάπτυξης ικανοτήτων
  - ✓ προγράμματα ανάπτυξης θεσμών

Γ4. Μητροπολιτικός προγραμματισμός και διαχείριση

Δράσεις

1. Αντιμετώπιση των ειδικών αναγκών των μητροπολιτικών περιοχών και των ατόμων που ζουν σε αυτές τις περιοχές

Δείκτες

- Ποιοτικοί δείκτες:
  - ✓ εφαρμοσμένοι μητροπολιτικοί οδηγοί διαχείρισης γης, περιβάλλοντος, υποδομής, χρηματοοικονομίας και διοίκησης (ναι/όχι)

Γ5. Εγχώριοι οικονομικοί πόροι και οικονομικά εργαλεία

Δράση

1. Ενίσχυση των εθνικών και τοπικών οικονομιών και της χρηματοοικονομικής και οικονομικής τους βάσης με σκοπό την

αντιμετώπιση των αναγκών των βιώσιμων ανθρώπινων οικισμών

Δείκτες

- Κατά κεφαλή έσοδα Ο.Τ.Α.
- Πηγές εσόδων Ο.Τ.Α.: φόροι, επιβαρύνσεις χρηστών, ίδιοι πόροι, μεταβιβάσεις, δανεισμός, κ.α.
- Κατά κεφαλή κεφαλαιακή δαπάνη των Ο.Τ.Α.
- Αναλογία χρέους στα συνολικά έξοδα των Ο.Τ.Α.
- Απασχολούμενοι στους Ο.Τ.Α./1000 κατοίκους ή απασχολούμενους
- Ποσοστό μισθών στον προϋπολογισμό των Ο.Τ.Α.
- Αναλογία περιοδικών δαπανών
- Μεταβολή των πραγματικών κατά κεφαλή συνολικών εσόδων
- Μεταβολή των πραγματικών κατά κεφαλή ιδίων πόρων
- Ποιοτικοί δείκτες (λογιστικοί έλεγχοι)

Γ6. Πληροφόρηση και επικοινωνίες

Δράσεις

1. Βελτίωση των ικανοτήτων εκμετάλλευσης των καινοτομιών για τη μεγέθυνση του κοινωνικού οφέλους
2. Διάχυση εμπειριών που συμβάλλουν στη διευκόλυνση της πρόσβασης σε επαρκή στέγη για όλους και στην ανάπτυξη βιώσιμων ανθρώπινων οικισμών
3. Αύξηση της γνώσης και ενίσχυση της βάσης πληροφοριών

Δείκτες

- Αριθμός συνδέσεων με Internet
- Πληροφοριακή βάση δεδομένων για τους ανθρώπινους οικισμούς (ναι/όχι)
- Αριθμός συλλεγόμενων και εξεταζόμενων καλύτερων πρακτικών
- Ποιοτικοί δείκτες

Χρήσιμες Διευθύνσεις

- **ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΤΟΥ ΟΗΕ**
UNITED NATIONS CENTRE for HUMAN SETTLEMENTS
UNCHS (HABITAT)
P.O. Box 30030, Nairobi, Kenya
Tel.: 254 2 623.067
Fax.: 254 2 623.080, 624.266, 624.367
Telex.: 22996 UNHAB KE
Cable UNHABITAT
E-mail HABITAT@Unchs.org
<http://www.unHabitat.org/partners>
- **ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ HABITAT II**
Τρικάλων 36 & Μεσογειών, 115 26 ΑΘΗΝΑ
Τηλ.: 69.15.265, 69.10.667, 69.24.399
Fax.: 69.26.426, 69.24.399
- **ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΣΤΕΓΑΣΗΣ**
Δ.Ε.ΠΟ.Σ. Α.Ε.
Δορυλαίου 10-12, 115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ.: 64.44.712, 64.44.734, 64.32.989
Fax.: 64.49.973
- **UNITED NATIONS**
Habitat New York Office
Room DC2-943
New York, N.Y. 10017, USA
Tel.: (212) 96.34.200
Fax.: (212) 96.38.721
E-mail: Patel.unchs@un.org.
- **ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ**
Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.
Ακαδημίας 65 και Γενναδίου 8, 106 78 ΑΘΗΝΑ
Τηλ.: 64.50.712, 36.21.081, 36.40.480
Fax.: 36.20.807
- **ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ**
Κέντρο Πληροφοριών Ελλάδος
Αμαλίας 36, 105 58 ΑΘΗΝΑ
Τηλ.: 52.39.640 - Fax.: 52.33.639
- **ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**
Ε.Ε.Τ.Α.Α. Α.Ε.
Ομήρου 19, 106 72 ΑΘΗΝΑ
Τηλ.: 36.00.922, 36.08.889, 36.44.160
Fax.: 36.02.445
<http://www.eetaa.gr>
Σόλωνος 43, 106 72 ΑΘΗΝΑ
Τηλ.: 36.40.830, 36.02.481, 36.29.316
Fax.: 36.40.973
E-mail: civilsoc@eetaa.gr
- **ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ**
Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.
Γενική Διεύθυνση Πολεοδομίας
Δ/ση Οικιστικής Πολιτικής και Κατοικίας

Για τη συγγραφή του παρόντος οδηγού συνεργάστηκαν

Από την Ε.Ε.Τ.Α.Α.:

Λάμπρος Πυργιώτης, Χημικός Μηχανικός, Δρ. Περιφερειακής Επιστήμης,
Υπεύθυνος Τμήματος Αστικού Περιβάλλοντος, Ενέργειας & Ποιότητας Ζωής
Δώρα Ξυθάλη, Δικηγόρος, Περιφερειολόγος, Νομική Υπηρεσία
Κωνσταντίνος Γρεβενιώτης, Μηχανολόγος Μηχανικός, Ενεργειολόγος, MSc.
Ειρήνη Ντρούτσα, Οικονομολόγος - Περιφερειολόγος, MSc.

Από το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.:

Ιωάννα Γεωργούλια, Αρχιτέκτων, Διευθύντρια Δ/σης Οικιστικής Πολιτικής και Κατοικίας
Μαργαρίτα Καραβασίλη, Αρχιτέκτων Πολεοδόμος
Παναγιώτα Καπερώνη, Αρχιτέκτων Πολεοδόμος

Σχεδιασμός έκδοσης: (Ε.Ε.Τ.Α.Α.)

Άλκης Χρυσσοστομίδης, Δημοσιογράφος, Τομέας Επικοινωνίας, Προώθησης και Προβολής Έργου

Επιμέλεια έκδοσης: (Ε.Ε.Τ.Α.Α.)

Άλκης Χρυσσοστομίδης, Κωνσταντίνος Γρεβενιώτης
Γραμματεία σύνταξης: Ανδριανή Μείντάνη

Παραγωγή: ACCESS • Τηλ. 38.04.460 - 38.47.446

